

KANDIDATUPPSATS I GLOBALA UTVECKLINGSSTUDIER

HÖSTTERMINEN 2016

“VÅRA VAPEN ÄR PENNOR & BÖCKER”

EN KVALITATIV STUDIE OM AFGHANSKA HÖGSTADIEFLICKORS
UPPFATTNINGAR AV UTVECKLING & FRIHET SAMT DE BÅDAS
UPPLEVDA PÅVERKAN OM FLICKORNA ISTÄLLET VORE POJKAR

UNIVERSITY OF GOTHENBURG
SCHOOL OF GLOBAL STUDIES

FÖRFATTARE: JENNY FRISTRAND

HANDLEDARE: MICHAEL SCHULTZ

ANTAL ORD: 15 876

ABSTRACT

Development and freedom are two key concepts in global development studies. This thesis aims to research Afghan high school girls' perceptions and experiences of development and freedom. How these concepts are concretized through possibilities and limitations in their everyday life will answer the research problem. Further, it also investigates whether the girls feel that they have equal access to development and freedom in practice as boys, or if this would be different if they were boys. The analysis, which is a systematizing qualitative text analysis of the distributed survey, is based on the theoretical frameworks of development as economic growth by Jefferey Sachs (2006), development as freedom by Amartya Sen (2002) and development as context-specific by Cheryl McEwan (2009). Earlier research about how fundamental differences between women and men creates inequality (Sen, 1990) and why girls, against all odds, stay in school (Warrington & Kiragu, 2011) and finally the phenomena Bacha Posh – girls disguised as boys in Afghanistan (Nordberg, 2010) are also implemented to facilitate the analysis. The material for this study, distributed by the Swedish and Norwegian Afghanistan Committee, was collected from a survey conducted with 57 girls in Afghanistan. A semi-structured interview with each Committee was conducted to get a context-based background about the girls and the school. The main results of the study show that the girls see development and freedom from an individual perspective and not as something for or done by the state, which thus strengthens Sen's theory. The girls also highlights the inequality between boys and girls, since a majority thinks it would be beneficial to be born or/and to be a boy to facilitate for development and freedom. The main conclusions of the study show that the girls perceive inequality in relations to boys, but also highlight their hopefulness towards themselves and the future where education is an important factor for their optimism.

NYCKELORD: utveckling, frihet, flickor, jämställdhet, Afghanistan

KEYWORDS: development, freedom, girls, equality, Afghanistan

TACK till Mustafa Sarvary och Mashmid Mawj på Norska Afghanistankommittén och till Najiba Sanjar och Aminulhaq Mayel på Svenska Afghanistankommittén för insamling av material. Tack också till översättare och kontrollanter av frågeformulär till dari samt översättning av flickornas besvarade enkäter.

INNEHÅLL

1. INTRODUKTION	
1.1 MER FÖRDELAKTIGT ATT VARA POJKE FÖR UTVECKLING & FRIHET?	s. 4
1.2 PROBLEMFÖRMULERING	s. 5
1.3 STUDIENS RELEVANS	s. 5
1.4 SYFTE & FRÅGESTÄLLNINGAR	s. 6
1.5 AVGRÄNSNINGAR	s. 6
2. TIDIGARE FORSKNING & LITTERATUR	
2.1 FUNDAMENTALA OJÄMLIKHETER SKAPAR STOR OJÄMSTÄLLDHET	s. 7
2.1 UTBILDNINGENS DIREKTA/INDIREKTA OFRIHET FÖR FLICKOR	s. 7
2.1 BACHA POSH	s. 8
3. TEORETISKT RAMVERK	
3.1 UTVECKLING SOM EKONOMISK TILLVÄXT	s.10
3.2 UTVECKLING SOM FRIHET	s.10
3.3 UTVECKLING SOM KONTEXTBASERAD	s.12
3.4 APPLICERING AV TEORIER	s.12
4. METOD	
4.1 DATAINSAMLING & MATERIAL	s.13
4.2 ENKÄTPROCESS	s.14
4.3 KONTEXT	s.15
4.3.1 GULDARA GIRLS HIGH SCHOOL, KABUL, AFGHANISTAN	s.15
4.3.2 BIBI MARYAM HIGH SCHOOL, TALOQAN, AFGHANISTAN	s.16
4.3 BEGRÄNSNINGAR & FORSKNINGSETISKA ÖVERVÄGANDEN	s.16
4.4 ANALYSMETOD	s.17
5. RESULTAT & ANALYS	
5.1 BEGREPPET UTVECKLING UTIFRÅN FLICKORNA	s.18
5.1.1 UTVECKLING UTIFRÅN TEORETISKT RAMVERK	s.20
5.2 BEGREPPET FRIHET UTIFRÅN FLICKORNA	s.21
5.2.1 INSTRUMENTELLA FRIHETER	s.25
5.3 FLICKORNAS EGEN UPPLEVELSE AV SIN UTVECKLING/FRIHET OM DE ISTÄLLET VORE POJKAR?	s.27
5.2.1 OM FLICKOR VORE POJKAR	s.30
6. DISKUSSION & SLUTSATSER	s.34
7. KÄLLFÖRTECKNING	s.39
7.1 SKRIFTLIGA KÄLLOR	
7.2 NÄTBASERADE KÄLLOR	
BILAGA 1. ENKÄTFORMULÄR SVENSKA	s.41
BILAGA 2. ENKÄTFORMULÄR DARI	s.43
BILAGA 3. FRÅGEFORMULÄR FÖR RESPEKTIVE KONTEXT	s.45

1. INTRODUKTION

Introduktionskapitlet ämnar belysa studiens bakomliggande strukturer, bakgrund och relevans. Därefter klarläggs syfte och frågeställningar och slutligen behandlas studiens avgränsningar.

1.1 MER FÖRDELAKTIGT ATT VARA POJKE FÖR UTVECKLING & FRIHET?

Studien fokuserar på hur flickor i Afghanistan uppfattar utveckling och frihet samt undersöker om flickorna anser att de har likvärdig utveckling och frihet i praktiken som pojkar, eller styrks om de istället vore pojkar. Jämställdhet blir därför viktigt att belysa och betyder enligt NE (2015) att det skall vara jämlikt mellan könen, att alla individer är lika värda och därmed bör behandlas likvärdigt. Den formella jämställdheten handlar om att lagen, rättsliga möjligheter och begränsningar skall vara lika för både kvinnor och män, medan den reella jämställdheten istället handlar om hur jämställdheten skildras i verkligheten.

FN:s resolution 1325, vilken skall inspirera till ett jämställdhetsperspektiv i fredsarbete, har implementerats som nationell handlingsplan i Afghanistan (Afghanistan Ministry of Foreign Affairs, 2015, s.1). Handlingsplanen som främjar kvinnor, fred och säkerhet belyser det faktum att Afghanistans utveckling är lika mycket beroende av både män och kvinnor och att dessa skall ha likvärdig tillgång till möjligheter och resurser. Enligt UN Women (2015) anses dessvärre Afghanistan ändå vara ett av världens minst jämställda länder och därmed ett av världens mest farliga land för flickor då flickan och kvinnans liv ständigt diskrimineras. Regeringskansliet (2014, s.10-12) uppger att flickor i Afghanistan har sämre möjligheter än pojkar till att erhålla utbildning och arbete, dels på grund av traditionens makt om att kvinnan har sina sysslor hemma, osäkerhet i landet och tidigt bröllop. Det är främst kvinnor som inte är läs- och skrivkunniga i Afghanistan. Ojämställdheten speglas även på arbetsmarknaden då enbart femton procent kvinnor är aktiva, i jämförelse med männens åttio procent.

Diskrimineringen av flickor och kvinnor i Afghanistan påvisas också statistiskt i Afghanistans rapport om mänsklig utveckling för 2014 (UNDP, 2015a). Rapporten mäter Human Development Index (HDI) som är ett samlingsmått för att bedöma långsiktig mänsklig utveckling i tre dimensioner: ett långt och friskt liv, tillgång till kunskap samt en dräglig levnadsstandard. Afghanistan för år 2014 placeras i kategorin för länder med problematik att främja mänsklig utveckling, i rangordning 171 av 188 länder. År 2014 infördes också Gender Development Index (GDI) som är ett könsindelad HDI-värde och mäter ojämlikhet mellan könen genom: hälsa (medellivslängd vid födseln), utbildning (förväntade respektive genomsnittliga år i skola) samt ekonomi (Bruttonationalinkomst per capita). Resultatet i rapporten visar stor skillnad i respektive kategori mellan män och kvinnor i Afghanistan och landet hamnar i kategorin som innefattar länder med låg jämställdhet.

Jämställdhetsproblematiken i Afghanistan uppmärksammades också av Jenny Nordberg (2010, 20september) med skildringar om förklädda flickor i Kabul, vilket skapade stor debatt i Sverige om Afghanistans flickor. Nordbergs berättelser om föräldrar som förklarar sina döttrar till söner för att själva gynnas men också för att ge sina barn en bättre möjlighet till utveckling och frihet gav ett konkret exempel på att tillgång till utveckling och frihet inte har några gränser, men kanske främst farhågorna om att alla statistiska mätningar som visar att afghanska flickor far illa fick empiriskt stöd. Studien ämnar därför fördjupa sig i en av de aspekter som delvis berörs av Nordberg, nämligen att se hur flickor ser på möjligheten till att skapa sin utveckling och frihet samt vad dessa begrepp betyder för dem. Studien vill, likt Nordbergs, fördjupa sig i de statistiska mätningarna kring jämställdhet såsom GDI och försöka frånga de röster med tolkningsföreträde om flickor i Afghanistan genom att lyfta flickornas egna perspektiv. Den kvalitativa studien implementerades i två högstadieskolor i Afghanistan för att undersöka hur dessa skolflickor uppfattar jämställdhet i relation till utveckling och frihet.

1.2 PROBLEMFÖRMULERING

Det är enligt FN:s utvecklingsprogram svårt att mäta utveckling och frihet genom de mått som existerar i dagsläget (UNDP, 2015b). Demokrati anses oftast vara en väg till ökad samhälllig utveckling och frihet, men det finns också exempel där utvecklingen och friheten i ett land är hög trots avsaknad av demokrati, vilket gör statistiska mätningar problematiska. Min studie hävdar därför att statistiska mätningar bör kompletteras med empiriskt kvalitativt material för att inte enbart låta de statistiska mätningarna styra hur ett land upplevs och uppfattas av både omvärlden men också landets befolkning. Enligt statistiska mätningar som GDI har flickor inte lika stor möjlighet till utveckling och frihet som pojkar i Afghanistan, varför denna studie empiriskt ämnar undersöka Afganska högstadiesflickors uppfattningar av begreppen. Studien motiveras ytterligare av att se om flickor anser att de har likvärdig tillgång till utveckling och frihet i praktiken som pojkar, eller om deras utveckling och frihet styrks om de istället vore pojkar.

Genom att enbart ta statistiska beräkningar i åtanke och inte lyssna till Afghanska flickors subjektiva uppfattningar och upplevelser på och av utveckling och frihet, begränsas flickornas yttrandefrihet när ett nationellt mått och statistik för deras talan och bestämmer hur deras utveckling och frihet bör och ser ut.

1.3 STUDIENS RELEVANS

Studien motiveras av att utveckling och frihet är viktiga grundpelare för att förstå samhällets olikheter och likheter. Studien vill därför få kunskap och primärkällor i hur högstadiesflickor i Afghanistan uppfattar begreppen utveckling och frihet samt om deras utveckling och frihet skulle förbättras om de vore pojkar. Flickorna i studien kan anses vara privilegierade med anledning av att de, trots den diskriminering av flickor som antas ske i Afghanistan, får möjlighet till utbildning. Studien behandlar explicit tre viktiga ämnen och begrepp inom globala utvecklingsstudier - utveckling,

frihet och genus men även indirekt utvecklingshinder, vilket också skapar en stark samhällsvetenskaplig relevans. Studien motiveras också med förhoppningen att enkätprocessens medhjälpare Norska respektive Svenska Afghanistankommittén med hjälp av insamlat material kan förstå och/eller utveckla sitt arbete och därmed möjligheten för dessa skolflickors utveckling och frihet. Jefferey Sachs (2006) teori om att utveckling bör ses som ekonomisk tillväxt och Amartya Sens (2002) teori om ”utveckling som frihet” motiveras och används i studien för att förstå hur skolflickorna uppfattar begreppen, men används även kritiskt genom att inkludera ett postkolonialt perspektiv utifrån Cheryl McEwan (2009).

1.4 SYFTE & FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med studien är att identifiera och beskriva afghanska högstadies flickors uppfattningar av begreppen utveckling och frihet samt att undersöka om flickorna anser att de har tillgång till likvärdig utveckling och frihet i praktiken som pojkar, eller styrks om de istället vore pojkar. För att besvara mitt syfte har följande frågeställning fastställts med specificerande underfrågor;

HUR UPPFATTAR OCH UPPLEVER FLICKOR PÅ HÖGSTADIENIVÅ I AFGHANISTAN BEGREPPEN UTVECKLING OCH FRIHET?

- Hur speglas flickornas uppfattningar av begreppen utveckling och frihet i Jefferey Sachs, Amartya Sens och Cheryl McEwans teorier av utveckling?
- Hur beskriver flickorna sina möjligheter att uppnå och påverka egendefinierade viktiga livsval i förhållande till pojkar samt om de istället vore pojkar?

1.5 AVGRÄNSNINGAR

Djupintervjuer hade för mitt ändamål varit givande, men studien begränsas till enkätundersökning med öppna och egenskrivna svar. Detta då Utrikesdepartementet (2016) avråder från inresa i Afghanistan och gör en fysisk vistelse problematisk. Andra länder hade för syftets ändamål kunnat väljas, men valet av Afghanistan motiveras av att det är ett exempel på land där flickor anses ha sämre möjligheter att påverka sin egen framtid. Detta påvisas i statistiska mätningar där Afghanistan rankas som ett land med låg jämställdhet (UNDP, 2015a). 57 flickor har besvarat studiens enkät, varför det blir viktigt att poängtera att studien inte ämnar generalisera och belysa hur alla skolflickor i Afghanistan uppfattar utveckling och frihet. Istället utförs en studie kring 57 högstadies flickor på grund av tidsbrist och avsaknad av de resurser som krävs för en generell bild av Afghanistans skolflickor.

Studien ämnar inte lyfta eller intervjua flickor som lever eller har levt som förklädda pojkar då detta skulle innebära frågor av etisk känslig karaktär, vilket inte lämpar sig för en enkätstudie utan behöver byggas på säkerhet och en relation mellan intervjuare och respondent. Ett intressant ämne skulle också vara att jämföra afghanska skolflickors upplevelser av begreppen med exempelvis svenska skolflickors, men ämnet begränsas av att det skulle bli ett för omfattande material för studien.

2. TIDIGARE FORSKNING & LITTERATUR

Kapitlet belyser tidigare forskning och litteratur som är relevant för min studie. Inledningsvis behandlas pojkars gynnande ställning i samhället, vidare utbildningens direkta/indirekta ofriheter för flickor och slutligen begreppet Bacha Posh.

2.1 FUNDAMENTALA OJÄMLIKHETER SKAPAR STOR OJÄMNSTÄLLDHET

Amartya Sen (1990, s.434-437) hävdar att om världen hade varit hundra procent jämställd skulle världens befolkning bestå av lika många kvinnor som män, vilket dessvärre inte återspeglas i praktiken. Istället menar Sen att det totalt saknas hundra miljoner kvinnor i världen då jämlika förutsättningar inte uppnås. Tidigare argument menar att ett lands jämställdhet beror på landets ekonomiska utveckling, desto bättre utveckling desto större jämställdhet. Sen hävdar däremot att problemet är mer komplext än så och bör också inkludera sociala, ekonomiska och kulturella faktorer samt regionala olikheter.

Sen (1990, s. 434-437) belyser vidare att kvinnans roll i samhället och i familjen bör förstärkas genom att skapa förutsättningar för kvinnor att bidra ekonomiskt. Ett arbete utanför hemmet genererar i en inkomst till familjen, vilken ger kvinnor status och makt i samhällen som föredrar pojkar och män. Det traditionella tänket att kvinnans plats är i hemmet medan mannen tjänar pengar kan enligt Sen förändras och ge livsviktiga fördelar för kvinnor. Sen menar att fundamentala skillnader mellan könen skapar ett samhälle där kvinnor redan från födseln selektivt väljs bort och att diskrimineringen av kvinnor fortsätter igenom hela hennes liv, vilket är en viktig aspekt att belysa för min studies forskningsproblematik.

2.2 UTBILDNINGENS DIREKTA/INDIREKTA OFRIHETER FÖR FLICKOR

Molly Warrington och Susan Kiragu (2012, s.301-306) djupintervjuar 24 skolflickor i Kenya för att diskutera flickors erfarenheter av ofrihet i relation till utbildning, men också de personliga ofriheter flickor upplever i relation till att vara just flickor. Författarna hävdar att även om det gjorts framsteg mot större jämställdhet mellan könen i utbildning, så finns det fortfarande nackdelar att födas som flicka. Många studier fokuserar på varför flickor inte fortsätter sin utbildning, medan färre studier fokuserar på varför flickor stannar kvar i skolan, vilket författarna vill belysa.

Warrington och Kiragu (2012, s.301-306) menar att det finns faktorer och begränsningar som påverkar både flickors och pojkars möjlighet till att fullfölja sin utbildning. Faktorer som kan påverka att närvaron i skolan är låg kan vara kostnader för böcker och skolmaterial, att vägen till skolan är lång samt andra hinder och omständigheter. Utöver dessa faktorer som påverkar båda könen, menar Warrington och Kiragu att flickor upplever ofriheter relaterade till deras kön som flicka. Det är dessa begränsningar i deras forskning som blir av största vikt i min studie för att dels undersöka om det finns ett samband mellan frihet, utveckling och utbildning, dels för att se till de ofriheter som flickor upplever som är relaterade till att de är just flickor.

Traditioner om tidigt äktenskap i Afghanistan innebär ofta att utbildning för flickor anses meningslöst och att det inte gynnar familjen, då flickor ändå gifts bort till en annan familj (Regeringskansliet, 2014, s.10-12). Resonemanget återfinns hos Warrington och Kiragu (2012, s.301-309) som menar att det med begränsade medel är mer fördelaktigt att utbilda pojkar, då löner och kunskap stannar inom familjen. Flickorna som trots allt går i skolan kan, enligt deras studie, bli föremål för trakasserier och sexuellt utnyttjande under resan till och från skolan, vilket kan utmynna i en tidig graviditet och stoppa utbildningen. Studien visar också att flickor under utbildningsåren dessutom upplever en större börda gällande hushållsarbete i jämförelse med pojkar, vilka därför i större grad gör sina läxor.

Trots de ofriheter som flickorna upplever relaterade till sitt kön som flicka, fann Warrington och Kiragu (2012, s.306-309) att flickorna är engagerade i sin utbildning och menar att den möjliggör en karriär, gör framtiden ljusare, är en väg till självständighet och ur fattigdom. Studien visar att det bakom varje engagerad flicka finns nyckelpersoner som stödjer och uppmuntrar henne, vilket ibland fungerar som en katalysator för förändring samt försöker övervinna de ofriheter som är en del av flickornas liv. Likheterna mellan Warrington och Kiragus vetenskapliga forskning och min studie är att båda ämnar lyfta flickors ofriheter relaterade till att de är just flickor, men också lyfta de nyckelpersoner som finns bakom varje flickas utveckling och frihet. Min studie menar att en enkätundersökning med öppna frågor med möjlighet att själv skriva svaren kan bidra med bredare kunskap om utveckling och frihet utan att enbart behandla en aspekt (utbildning). Ofriheterna i studien problematiseras genom att gå ett steg längre och fråga flickorna vad flickorna skulle göra annorlunda om de istället vore pojkar.

2.3 BACHA POSH

De ofriheter som flickor upplever relaterade till att vara just flickor som Warrington och Kiragu (2012) belyser, uppmärksammas också specifikt i Afghanistan av Jenny Nordberg (2010, 20september). Fenomenet Bacha Posh kommer från språket dari och översätts på svenska till "utklädd pojke", vilket enligt Nordberg betyder att flickor i Afghanistan förklarar sig eller förkläs som pojkar. Det finns många anledningar till att flickor eller dess familjer väljer att klä sina döttrar till söner menar Nordberg - både ekonomiska och sociala, men även för möjlighet till utbildning, överlevnad, större rörelsefrihet, arbete och frihet. Författaren menar vidare att Bacha Posh kan ses som en temporär struktur för familjer och flickor att få tillgång till rättigheter som annars är privilegierade till pojkar och män i Afghanistan. Genom förklädnad och en son i familjen, får respektive familj större respekt av sin omgivning och därmed en högre status i samhället hävdar Nordberg. Det finns även praktiska fördelar såsom att söner får arbeta i mycket större utsträckning än döttrar och att barnet som pojke får leka fritt utomhus utan manlig eskort, vilket skapar en större frihet för barnet och familjen.

Nordberg (2010, 20september) används i min studie trots att hennes studie är mer journalistisk med anledning av att det hon skrivit kan vara den mest relevanta litteratur som finns i dagsläget kring varför, om någonsin, det kan vara mer fördelaktigt att vara pojke istället för flicka i dagens Afghanistan. Nordbergs tidigare identifierade anledningar till varför det är mer fördelaktigt att vara förklädd till pojke, användas i min studie för att analysera hur flickorna upplever sina möjligheter och/eller begränsningar med att vara flicka i förhållande till pojke, men också för att finna likheter och skillnader mellan Nordberg och enkätsvaren i denna studie.

3. TEORETISKT RAMVERK

Kapitlet ämnar belysa de teoretiska ramverk som kommer användas för att analysera studiens resultat, nämligen Sachs utveckling som ekonomisk tillväxt, Sens utveckling som frihet samt McEwans utveckling som kontext-specifik.

3.1 UTVECKLING SOM EKONOMISK TILLVÄXT

Nationalekonomen Jefferey Sachs (2006, s.21) ser ekonomisk tillväxt som målet för utveckling och menar att utveckling kan beskrivas som en stege där länder behöver få fotfäste för att den ekonomiska tillväxten skall kunna gro. Sachs hävdar att utvecklingen främst bör sättas igång med hjälp av investeringar som sedan skapar möjlighet för en ökad produktivitet i landet och för befolkningen, vilket skall generera i en hållbar tillväxt (s.325). Investeringarna skall ske i infrastruktur såsom att bygga bättre vägar, energitillgångar och få rent vatten (s.282-287). Humankapital är också viktigt för Sachs och som handlar om att öka näringstillskott hos människor, att förbättra och ha en välfungerande sjukvård i form av hälsokontroller, vaccinationer och andra åtgärder som förhindrar olika sjukdomar såsom myggnät gör för malaria. Sachs menar att investeringar och humankapital är viktigast för att generera ekonomisk tillväxt, men belyser också vikten av att skydda ekosystem, att införa ett fungerande rättssystem samt att bedriva forskning. När förutsättningar skapats, med hjälp av en stat som vill ha ekonomisk utveckling och som ansvarar för att stärka och förbättra infrastruktur och humankapital, är det sedan marknaden som driver utvecklingen vidare (s.43). Statens roll är, enligt Sachs, grunden till ekonomisk framgång och han hävdar att alla länder strävar efter att uppnå utveckling då denne får slut på lidande, men också för att en säker ekonomisk grund och utveckling skapar trygghet och hopp.

Satsningarna i infrastruktur och humankapital skapar utveckling i landet, varför pengarna enligt Sachs (2006, s.278-281) bör ses som en investering i landets ekonomiska tillväxt och utveckling. Utbildning och hälsovård är två sektorer som kan stärkas genom investeringar till befolkningen, vilket leder till att befolkningen i sin tur är mer benägna och mer friska för att arbeta och vara produktiva i samhället. Sachs hävdar dock att varje land kräver olika strategier för att uppnå ekonomisk tillväxt för sin egen befolkning (s.80-99). Sachs menar vidare att länders och kulturers kulturella och religiösa seder kan problematisera kvinnors utveckling och sätta upp hinder för flickor och kvinnor att utvecklas ekonomiskt, politiskt, utbildningsmässigt vilket i slutändan missgynnar alla. Genom att ge utbildning till flickor kan de sedan vara aktiva på arbetsmarknaden, vilket i sin tur leder till en inkomst, högre status i hemmet och färre barn.

3.2 UTVECKLING SOM FRIHET

Amartya Sen (2002, s.393-408) behandlar utveckling som frihet, där människors utveckling av sina friheter står i fokus. Sens teori frångår därför det traditionella ekonomiska välfärdstänket och tillväxt som Sachs argumenterar för. Istället menar Sen att mänsklig utveckling måste inkluderas för att uppnå en samhällelig utveckling.

Ekonomiska tillväxtteoretiker såsom Sachs använder sig av att se tillväxt som medlet för utveckling, medan Sen menar att man utöver det måste se till vad individen själv är kapabel att åstadkomma. Enligt Sen granskar ekonomiska tillväxtteorier humankapital istället för mänskliga förmågor.

Sen (2002, s.393-408) ser mänskliga förmågor som frihet för människor och menar exempelvis att utbildning skapar ett ökat humankapital, då fler människor blir effektiva i produktion och bidrar till den ekonomiska tillväxten i landet. Här är likheten mellan Sen och Sachs stor, skillnaden är dock att Sen istället fokuserar på vad utbildningen gör för individen. Utbildning får direkta konsekvenser såsom att individer blir läs- och skrivkunniga, kan tala obehindrat och därmed göra sin röst hörd. Sen hävdar därför att utbildningens direkta effekter för individer är större och mer värdefulla för individen i fråga, än att humankapitalet indirekt ökar landets produktion. För Sen blir det därför viktigt att bygga vidare på Sachs tankar kring humankapital och att utveckling istället behöver fokusera kring människors förmågor. Sen menar därför att strävan efter ekonomisk tillväxt är mer förståeligt om fokus ligger på mänsklig frihet och att människan ska leva bättre och mer fritt.

Sen (2002, s.10) inkluderar, förutom staten, därför många aktörers och förutom dess ekonomi även sociala och politiska aktiviteter. Aktiviteterna och aktörerna har koncentrerats genom avgörande instrumentella friheter som hjälper individer att få större möjligheter i livet: POLITISKA FRIHETER, EKONOMISKA MÖJLIGHETER, SOCIALA MÖJLIGHETER, INSYNSGARANTIER OCH TRYGGHETSGARANTIER.

POLITISKA FRIHETER menar Sen (2002, s.25-26; s.48-57) belyser civila rättigheter såsom att ha yttrandefrihet, fria val, att få delta i det politiska livet och att ha rösträtt, att få bestämma vem som skall styra landet och på vilket sätt. De politiska friheterna är nära sammankopplade med värdegrunden om demokrati menar Sen, vilket ger en möjlighet till att diskutera och debattera, att stå upp för vad människan tycker är viktigt. EKONOMISKA MÖJLIGHETER belyser istället möjligheten att få delta i produktion och handel och därmed få tillgång till de ekonomiska resurser som finns. En delaktighet i de ekonomiska och politiska aktiviteter kräver också ett stärkande av SOCIALA MÖJLIGHETER som exemplifieras som samhällets åtgärder för människan att leva bättre, genom att få tillgång till sjukvård och utbildning. TRYGGHETSGARANTIER hör ihop med de sociala möjligheterna, då dessa garantier skall bistå som ett socialt skyddsnät med förebyggande åtgärder för att förhindra negativa effekter och konsekvenser för samhället och dess befolkning (s.58; s.260). Exempel på trygghetsgarantier kan vara ekonomiska bidrag till arbetslösa, men också mer indirekt att implementera demokrati då detta anses skapa förutsättningar för att uppfylla trygghetsgarantierna (s.25-33). INSYNSGARANTIER är också ett socialt skyddsnät för att skapa öppenhet och granskning, för att människor skall känna tillit till samhället och olika verksamheter.

Friheterna grundar sig i den enkla sammanfattningen att alla människor ska få tillfälle till större frihet om det kan gagna dem att göra fler saker de kan tänkas uppskatta. Främst är det enligt Sen viktigt för individens egen frihet för att kunna uppnå mål som hen önskar. Att stärka dessa friheter stärker både individen och hens välstånd, men också landets sociala välfärd och ekonomiska tillväxt.

3.3 UTVECKLING SOM KONTEXTBASERAD

Cheryl McEwan (2009, s.27-35) menar att utveckling kan ses som en ny imperialism med kapitalistiska värderingar som skall spridas världen över och kritiserar därför teoretiker såsom Sachs och Sen. McEwan menar nämligen att utveckling ibland ses som en reproduktion av den makt som den utvecklade världen har och därför tvingar andra länder att följa samma utvecklingsstrategi. Kategoriseringen av länder som utveckling faktiskt skapar måste upphävas och istället fokusera på att utveckling bör vara olika för individer, länder och olika världsdelar hävdar McEwan (s.255).

Postkolonial teori och McEwan (2009, s.258) fokuserar därför på utveckling som kontextspecifik där kultur är en viktig grundpelare. McEwan menar att varje människa tillhör ett samhälle vilket innehar en kultur som måste få styra utvecklingen. Därför handlar det inte enbart om att förstå utveckling och dess relationer internationellt, utan också att förstå att dessa relationer är grundade i en viss kultur och i ett samhälle (s.28). En utvecklingsprocess såsom Sachs och Sen definierar den enligt McEwan, ämnar modernisera samhällen med målet att bli ett konsumtionssamhälle och med den kultur som medföljer vid de samhällena (s.107-116; s.151). McEwan menar att när samhällen inte följer denna utvecklingsstrategi så skylls oförmågan till utveckling på den kultur som är rådande i samhället och som skiljer sig från en konsumtionskultur. McEwan menar därför att det inte bör råda en dominerande kultur utan att olika kulturer skall få komma till tals och att de får utvecklas med och i sin kultur.

3.4 APPLICERING AV TEORIER

Dessa perspektiv på utveckling bildar studiens teoretiska ramverk som å ena sidan inspirerat till enkätens frågor och å andra sidan appliceras för att förstå besvarade enkäter. Sens utveckling som frihet är ett genomgående tema i studien och inspirationen till enkätfrågorna som skapats med fokus på begreppen utveckling och frihet. För att förstå utveckling krävs dock ytterligare perspektiv för att inte begränsa studien utifrån mig som författare, min förförståelse och förkunskap om begreppen, varför Sachs och McEwan tagits i beaktning. Tillsammans blir dessa tre synsätt ett gediget brett perspektiv på utveckling, vilket krävs för att inte utesluta enkätsvar.

4. METOD

Metodkapitlet behandlar typen av material som samlats in för studien samt hur, på vilket sätt och i vilken kontext materialet samlats in. Vidare belyses forskningsetiska överväganden och metoden som används för att analysera insamlat material.

4.1 DATAINSAMLING & MATERIAL

För att besvara mitt syfte och mina frågeställningar krävdes empiriskt besvarat material då tidigare forskning inte explicit behandlar subjektiva uppfattningar av begreppen utveckling och frihet bland Afghanska skolflickor. Det finns studier likt Warrington och Kiragu (2012) som nämnts tidigare i kapitel 2.2, vilka går djupare in på begreppen och behandlar som i detta fall utbildning. Ingen studie utgår däremot från ett brett perspektiv på begreppen med syfte att få subjektiva definitioner och uppfattningar på dessa. Studiens datainsamling, respondentundersökning i form av en enkät, distribuerades till 57 högstadiesflickor i Afghanistan. Studien motiverar enkätundersökning som metod, då undersökningens land är Afghanistan vars säkerhetsläge snabbt kan förändras och gör fysisk närvaro problematisk. Kvantitativ metod kan tyckas som ett rimligt alternativ, men utifrån McCracken (1988, s.16-17) blir det tydligt att min studie ämnar vara kvalitativ då han menar att en kvalitativ studie syftar till att leta efter mönster, hitta komplexitet och intensivt analysera svar. Studien ämnar inte skapa en generalisering utifrån landet Afghanistan, istället är målet att få tillgångar till enskilda individers uppfattningar och fördjupa sig i dessa.

En respondentundersökning syftar enligt Esiasson, Gilijam, Oscarsson & Wängnered (2012, s.228) till att lyfta respondentens tyckande och tänkande, vilket därmed blir studiens objekt. Samma frågor har ställts till samtliga personer för att finna mönster, likheter och skillnader i svaren för respektive kontext. En positiv effekt med respondentundersökningen är att den genomfördes i ett klassrum under skoltid med avsatt tid för att besvara enkäten, vilket enligt Esiasson et al. skapar förutsättningar för en hög svarsfrekvens (s.234). Eventuella negativa intervju effekter för studien såsom vem som delar ut enkäten har minimerats genom att respektive lärare har distribuerat enkäten och därmed inte en utomstående och för eleverna en mera obekant person. Givetvis kan kritik riktas mot att svarens ärlighet beror på elevernas relation till läraren, men tillvägagångssättet motiveras av att kvinnliga lärare har delat ut enkäten vilket kan förbättra chansen till uppriktighet då frågorna behandlar genus.

Intervjuerna för att erhålla information kring flickorna och kontexten i vilken de lever genomfördes via Skype med Mahshid Mawj och Mustafa Sarvary på Norska Afghanistankommittén, samt Najiba Sanjar på Svenska Afghanistankommittén. På samma sätt som respondentundersökningen för högstadiesflickorna, ställdes samma frågor till de båda kommittéerna under en semi-strukturerad intervju för att få information om respektive skola, flickornas relation med sina föräldrar samt medvetenheten av eleverna. (se bilaga 3 för intervjuguide).

Enkätformuläret för eleverna har öppna frågor med möjlighet att själv skriva med egna ord, vilket enligt Esiasson et al. (2012, s.259-275) skapar en öppenhet för

oväntade svar och minimering av min egen förförståelse som annars hade kunnat speglas i fasta svarsalternativ. Öppna svarsalternativ gör dock ofta tolkning och analys mer arbetskrävande. Enkäten är medvetet strukturerad på sådant sätt att den innehåller först en presentation av undersökningen, mig som person, att svarspersonen är anonym genom hela arbetet och att det är frivilligt att delta, se bilaga 1. Formuläret försöker genomgående använda sig av så få svåra formuleringar som möjligt för att skapa en enkelhet att besvara frågorna (s.250-259; 277-278). Efter presentationen följer bakgrundsvariabler: ålder, land, kön samt årskurs - för att respondentens biologiska verklighet skall fastställas och göra den analytiska jämförelsen möjlig. Sedan följer tio frågor - de första två är öppna för egen tolkning varpå enkäten går djupare in på direkta frågor, ofta utan fasta svarsalternativ. De två första öppna frågorna om utveckling och frihet ställs medvetet först i enkäten för att respondenternas svar inte skall påverkas av att enkäten senare handlar om genus och enkätens mer direkta frågor. Frågorna i formuläret kan tyckas upprepande vilket är medvetet för att skapa större tillförlitlighet till resultaten, se bilaga 1.

4.2 ENKÄTPROCESS

Materialet distribuerades med hjälp av Norska respektive Svenska Afghanistankommittén, vilka antas ha stort förtroende hos lokalbefolkningen. En fördel med detta tillvägagångssätt är att arbetet blir mer tillförlitligt med en praktisk process som ständigt kan spåras och ifrågasättas med kontakt. Det hade givetvis varit idealt om jag själv hade haft möjligheten att vara på plats, då en nackdel kan vara att materialet besvaras, inte utifrån egen vilja från lärare och elever utan för att det infinner sig ett krav och en maktposition från kommittéerna. Däremot vittnar lärarna om att flickorna i skolklasserna ansåg att det var spännande att fylla i enkäten, vilket kan tolkas som att eventuella upplevelser av makt kan anses vara minimal.

För att skapa en tillförlitlig och så bra enkät som möjligt, utformades en pilotenkät som sex försöksrespondenter i åldrarna 11-17 år fyllde i. Försöksrespondenterna fick, förutom att genomföra själva enkäten, sedan besvara olika utvärderingsfrågor av enkäten via Google Formulär. Det framkom i flera svarsalternativ att definitionen flicka/pojke skulle ändras till tjej/kille för att representera åldern mer korrekt. Alla sex personer tyckte att de två första frågorna som behandlar begreppen utveckling och frihet var svåra att besvara, då personerna inte exakt visste vad frågans syfte var samt att det tog lång tid att besvara frågorna. Trots att personerna upplevde svårigheter, hade frågorna besvarats utförligt och bra, vilket gjorde att dessa frågor kvarstod i enkäten inför distribuering. En annan av utvärderingsfrågorna var hur stor del av enkätens frågor personerna förstod. Alla svarade att de förstod frågorna, utom en person som svarade att hen förstod de flesta. Samtliga tyckte att enkäten hade en lagom svårighetsgrad.

Enkäten behövde efter utvärdering översättas från svenska till dari, där totalt fem översättare användes för korrekt översättning. Först översattes enkäten av två tolkar oberoende av varandra, varpå en tredje sammanställde enkäten utifrån dessa svar. Väl

sammanställd skickades den till Svenska Afghantankommittén med en version på dari och en på engelska för att säkerhetsställa översättningens kvalitet. Väl godkänd skickades den till Norska Afghantankommittén för klartecken vilket betyder att totalt tre personer kontrollerade översättningen. Efter distribuering användes också en tolk för att översätta enkätsvaren från dari till svenska som jag fann via sociala medier. Personen i fråga är studerande i Göteborg, talar flytande dari och svenska och hjälpte till utan kostnad och av intresse för frågan, vilket var en förhoppning när studien påbörjades. För att styrka översättningen användes två kontrollpersoner, funna via gemensamma vänner, som också talar språken. De läste igenom materialet och jämförde översättningen med de ursprungliga enkätsvaren.

4.3 KONTEXT

Högstadieskolorna som deltagit i studien och besvarat enkätformuläret går på två olika skolor i Afghanistan, vilka kommer presenteras i nedanstående avsnitt utifrån personlig kommunikation och intervju med ansvariga personer på Svenska respektive Norska Afghantankommittén.

4.3.1 GULDARA GIRLS HIGH SCHOOL, KABUL, AFGHANISTAN

Guldara Girls High School är en stor rosa betongbyggnad som ligger i distriktet Guldara, en timmes bilfärd nordväst om Kabul. Skolan undervisar 531 flickor i åldrarna 7-18, vilka går i årskurserna 1-9 samt på gymnasienivå. I varje klass går 40-50 elever. I distriktet Guldara finns 12 skolor varav enbart två flickskolor, vilket enligt intervjupersonen Mustafa Sarvary på Norska Afghantankommittén, handlar om att flickor inte går i skolan i lika hög grad som pojkar. Skolan är offentlig vilket betyder att skolavgiften och skolmaterial betalas av staten.

Majoriteten av eleverna som går på Guldara Girls School är fattiga och får inga finansiella bidrag. De flesta familjerna är bönder och farmägare och betyder att de äger land, men tyvärr inte medför stora ekonomiska vinster. En del av familjerna äger också djur för att inbringa mer pengar. Relationen mellan föräldrarna och eleverna på skolan är bra, då föräldrarna oftast inte har problem med sina döttrars skolgång.

Mahshid Mawj på Norska Afghantankommittén är den huvudsakliga kontaktpersonen med lärare på Guldara Girls High School och närvarade därför vid enkätens distribuering och ifyllande. Hon var noga med att inte ge instruktioner eller påverka eleverna med något utöver sin närvaro. Mahshid upplever att relationen mellan läraren som gav enkäten och elever är god, men menar också att många ämnen såsom genus fortfarande är tabubelagda att diskutera i klassrummet. Mahshid upplever att eleverna var engagerade och glada över enkäten. Eleverna upplevs ha någorlunda kunskap om de problem som finns i omvärlden, men har störst kännedom om vad som händer i Afghanistan.

4.3.2 BIBI MARYAM HIGH SCHOOL, TALOQAN, AFGHANISTAN

Bibi Maryam High School är belägen i Taloqan som ligger i nordöstra Afghanistan. Skolan är stor, byggd av betong och är uppdelad i dels en grundskola och dels ett gymnasium med undervisningsmöjlighet till 4500 flickor med 55 elever i respektive klass. Bibi Maryam High School är likt Guldara Girls High School en offentlig skola, vilket betyder att skolgången bekostas av staten, förutom skoluniform och skolmaterial som eleverna betalar själva.

Najiba Sanjar, skolprojektchef för Svenska Afghanistankommittén, menar att majoriteten av flickorna som går på skolan kommer från en medelklassfamilj med föräldrar som huvudsakligen arbetar för andra såsom regering, lokala NGOs eller på företag. Det finns även föräldrar som är småföretagare. Najiba upplever relationen mellan föräldrar och skolflickor som god och menar att föräldrar har sedan talibanernas fall insett vikten av utbildning. Det är fortfarande mest gynnsamt att ge söner utbildning säger Najiba, men poängterar samtidigt att familjer åtminstone försöker ge alla sina barn, oavsett kön, en grundskoleutbildning.

Eleverna visade intresse, hjälpsamhet och entusiasm för enkäten som distribuerades, vilket gjorde processen lätthanterlig. Den kvinnliga läraren som distribuerade enkäten i sin klass har en god relation med sina elever upplever Najiba och menar att det finns möjlighet att diskutera frågor såsom demokrati, genus och frihet med läraren om tid och resurser finns tillgängliga, vilket dock kan vara ett problem för statligt anställda lärare. Flickorna på Bibi Maryam upplevs som medvetna angående problem som finns i världen, men likt flickorna på Guldara innehas kunskap främst om Afghanistan. Talibanernas fall har däremot möjliggjort större kunskapsspridning för flickor på sociala medier menar Najiba.

4.4 BEGRÄNSNINGAR & FORSKNINGSETISKA ÖVERVÄGANDEN

För att diskutera mitt empiriska material bör Vetenskapsrådets (2002, s.7-14) forskningsetiska principer för humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning diskuteras. Studien lever upp till alla huvudkrav då samtliga individer är medvetna om studiens syfte samt vad individerna har för roll i arbetet. Norska respektive Svenska Afghanistankommittén samt eleverna är medvetna om att deras insats är frivillig och att de kan avstå från undersökningen alternativt inte svara på frågor som känns för personliga, vilket speglar forskningsprincipernas informations- och samtyckeskrav. Däremot ansågs för studien inte samtycke från vårdnadshavare nödvändigt, då de flesta är i tonåren men främst för att frågorna är personliga men inte av etiskt känslig karaktär. Enligt konfidentitetskravet är eleverna på skolorna är medvetna om att deras medverkan är anonym då det står beskrivet i enkätformulärets presentation. Fjärde forskningsprincipen nyttjandekravet menar att uppgifter om individer enbart skall användas till den forskning som bedrivs, vilket är givet.

Mitt empiriska material bör också bygga på ett hermeneutiskt perspektiv, vilket enligt Gilje, Grimen & Andersson (2007, s.70-74; 174-185) betyder att enkätsvaren alltid

tolkas genom forskarens socialt präglade förförståelse, bakgrund och erfarenheter. Enligt ett hermeneutiskt perspektiv förstår människan alltid svar och texter utifrån egna förutsättningar och erfarenheter. Viktigt för denna studie är också den del av hermeneutiken som menar att fenomen eller mönster enbart kan förstås och få en bestämd mening utifrån den kontext eller det sammanhang i vilken den existerar.

För ytterligare transparens och validitet för undersökningen grundas även studien på en feministisk förståelse utifrån Spragues (2005, s.131) ståndpunkts-teori som menar att varje berättelse som genereras i samspel med en berättare (skolflickorna i Afghanistan) och en författare (jag) bygger på en produkt dessa emellan där kunskapen blir socialt producerad. Studien använder Sprague för att se kunskap som kontextspecifik där kunskapen produceras och konstrueras av olika faktorer såsom fysisk plats, historia och kultur (s.31-41). I studien förklaras flickornas uppfattningar på begreppen utveckling och frihet för att inte basera studien på förutfattade meningar och egen förförståelse av begreppen (s.59). Viktig för Sprague är också den relation emellan den som vet, forskaren och processen att få veta information samt hur dessa förhåller sig till varandra. Med hjälp av feministisk ståndpunkts-teori synliggjordes därför den makthierarki som kan ha infunnit sig mellan eleverna, lärarna samt mellan lärarna och kommittéerna som kan ha påverkat elevernas svar.

4.5 ANALYSMETOD

För att analysera datamaterialet används en kvalitativ innehållsanalys, vilket enligt Esiasson et al. (2012, s.237-238) kan ses som ett medel för att systematiskt granska och lyfta väsentligt innehåll i texter genom att läsa texterna i dess helhet men också i delar samt i vilken kontext texten ingår. Det finns olika typer av kvalitativ innehållsanalys men det mest användbara i denna undersökning är att ordna innehållet i svaren logiskt i överblickbara kategorier för att därefter kunna se skillnader, likheter och mönster. Att analysera svar kvalitativt är en systematik som vill främja en noga läsning flera gånger av det empiriska materialet med olika hastighet och precision för att få en klar helhetsuppfattning. Efter intensiv genomgång av materialet användes en sammanfattningsteknik där längre svar pressas samman till korta formuleringar utan att själva svaret går förlorat (s.305). För att få ordning, logiska överblickbara kategorier och tydlighet av enkätsvaren har Google Formulär använts inför analys.

Studien ämnar arbeta med ett öppet förhållningssätt på de kategorier som skall ordnas logiskt, vilket gör att variablerna för kategorisering kommer bestämmas efter insamlat material har lästs och därför redovisas i resultatkapitlet. Detta för att förhandsdefinierade kategorier kan begränsa egen förståelse av svaren och att jag, som författare, tolkar och uppfattar svaren utifrån egen förförståelse (Esiasson et al., s.245-252). Genom ett öppet förhållningssätt styr svarens innehåll undersökningen och analysen blir förutsättningslös. Därför skrevs respektive svarspersons enkätsvar i stödord under olika kategorier efter materialet samlats in för att inte spegla mina uppfattningar som forskare utan läsa svaren så förutsättningslöst som möjligt.

5. RESULTAT & ANALYS

Resultat- och analyskapitlet behandlar de resultat som är funna i det empiriska materialet. Först, hur flickorna uppfattar utveckling och frihet, för att vidare undersöka om flickors möjligheter skulle förstärkas eller begränsas om de vore pojkar. Kapitlet innehåller även en analys under respektive resultat som inkluderar studiens teoretiska ramverk och i somliga avseenden även tidigare forskning.

57 flickor har besvarat enkäten, varav 26 flickor från Guldara Girls High School i Kabul med hjälp av Norska Afghanistankommittén respektive 31 flickor från Bibi Maryam High School i Taloqan på motsvarande sätt av Svenska Afghanistankommittén. Studien har hög svarsfrekvens, vilket beror på att enkäten besvarades i ett klassrum på angiven tid. Respondenterna tros ha svarat förhoppningsvis ärligt, med tanke på den höga svarsfrekvensen men också för att flickornas svar är utförligare än förväntat. Helhetsuppfattningen är därmed att flickorna har förstått frågorna och har kunskap om ämnet studien velat undersöka. Svarsflickornas åldrar varierar mellan 12-17, där majoriteten är 14 år (18 flickor) respektive 15 år (25 flickor). Resterande är i åldrarna 12 (2 flickor), 13 (6 flickor), 16 (5 flickor) och 17 (1 flicka). Grundskoleutbildning i Afghanistan pågår under nio år, från årskurs 1 till årskurs 9. Samtliga flickor i denna studie studerar på högstadienivå, med majoriteten i årskurs 9 (29 flickor) respektive årskurs 8 (19 flickor). Kvarstående flickor går i årskurs 7 (8 flickor) och årskurs 6 (1 flicka).

5.1 BEGREPPET UTVECKLING UTIFRÅN FLICKORNA

Utveckling kan, för studien, konkretiseras under gemensamma nämnare i enkätundersökningen: utveckling för nation respektive individ, utbildning, att vara framgångsrik samt att uppfylla önskningar. Efter redovisningen av resultaten analyseras dessa utifrån teoretiskt ramverk. Samtliga svarspersoner upplever utveckling som positivt och har därmed svarat i positiva formuleringar.

UTVECKLING FÖR NATION RESPEKTIVE INDIVID

En minoritet av eleverna uppfattar begreppet utveckling som hur framgångsrikt ett lands ekonomi är, där bättre infrastruktur såsom fler skolor och sjukhus uppmärksammas. Eleverna menar därför att ett lands infrastruktur speglar landets utveckling och tillgång till resurser. Högstadiesflickorna skiljer sig åt i denna aspekt, då samtliga sex flickor som uppfattar utveckling som nationens ekonomi utan att ta hänsyn till utveckling för individen närvarar vid Bibi Maryam High School. Flickorna på Guldara Girls High School inkluderar däremot alltid individuell utveckling av någon form eller i något avseende. Att endast flickorna vid Bibi Maryam High School uppfattar utveckling som något för nationen kan tyda på en olikhet av hur högstadiesflickorna uppfattar utveckling, men det kan också bero på att läraren eller en elev vid Bibi Maryam High School under enkätifyllandet uppmärksammade kopplingen mellan utveckling och land högt i klassrummet.

Landets ekonomi tillhör en mindre del av enkätsvaren, däremot är landets utveckling i övriga avseende en viktig faktor. En tredjedel nämner landets utveckling med meningar såsom att de skall finnas tillgång till resurser och möjligheter samt att fred i landet skall upprättas genom att alla skall hjälpa till samt bygga samhällena. Flickorna benämner därför utveckling som något för nationen, resterande svar ger trots allt en indikation på att tonvikt ligger på individen, vilket påvisas i följande citat:

*”Utveckling i människors liv betyder att de får leva så som de vill och fortsätta.
Det blir fred i landet. Flickorna och pojkarnas rättigheter skall vara samma.
Flickor skall fortsätta med sina studier mer och kunna fortsätta med sina studier.
Det ska byggas mer skolor och sjukhus.”*

Majoriteten av flickorna besvarar därmed frågan utifrån både individnivå och nationsnivå alternativt enbart utifrån individnivå. Genom att se utveckling som något för individen, vilket samtliga förutom sex respondenter utgår från, ses utveckling därmed som något de själva kan gynnas av i livet. Den individuella vinsten belyses genom att de får tillgång till olika resurser såsom bibliotek, laboratorium och skrivböcker i skolan och en bättre skolgång, samt att de får göra vad de vill i livet med samma förutsättningar, möjligheter och rättigheter som pojkar.

ATT VARA FRAMGÅNGSRIK

Många svars personer definierar begreppet utveckling som att vara framgångsrik. Förutom det faktiska begreppet framgångsrik i enkäterna har ord såsom att gå framåt, framgång för ett bättre liv samt uppnå det man vill inkluderats. Ingen av svars personerna konkretiserar dock vad framgångsrik betyder för henne. I följande citat kan det däremot tolkas som att framgångsrik ses som en kunskapsnivå istället för ekonomisk framgång vilket tyder på ett brett perspektiv av begreppet:

*”Utveckling betyder att vara framgångsrik. Jag vill studera och utvecklas
och rädda mitt land från okunskap och okunnighet.
Om vi inte utvecklas kan vi inte studera.”*

UTBILDNING

Utbildning är en stor gemensam nämnare, ett tema och engagemang hos respondenterna som behandlas genomgående i denna studie. Flickorna skriver om utbildning som en personlig utveckling, vilken tydligt påvisas i följande citat och som är ett av många men som talar starkt för att utbildning är viktigt för utveckling:

*”När jag vill studera och jag har tillgång till böcker,
pennor, skrivbok mm. Det är en utveckling för mig.”*

UPPFYLLA ÖNSKNINGAR

En tredjedel av flickorna uttrycker också att utveckling associeras med att nå och uppfylla önskningar, där förutom det faktiska begreppet önskning också inkluderar; ha en lysande framtid, nå högsta bergstopparna, tillgång till allt, fria att utvecklas, uppnå det man vill, få leva som man vill, vara fri är vår önskning, rätt att leva fritt, fylla behov samt välja sin egen väg. En 15 årig flicka från Bibi Maryam High School

beskriver i följande citat att utveckling är att få sina önskningar uppfylla. Hon nämner specifikt att hon vill få studera fritt, vilket tyder på en stark önskan om att få utbildning för att utvecklas:

*”Min utveckling är alla mina önskningar.
När en tjej är fri kan hon studera och avsluta sina studier.
Frihet är varje persons rätt, om vi inte är fria kan vi inte nå våra önskningar.”*

NYCKELPERSONER FÖR UTVECKLING

Samtliga respondenter uppger att det finns nyckelpersoner och aktörer i deras liv som kan hjälpa och stärka deras utvecklingsmöjlighet. De flesta, två tredjedelar, menar att familjemedlemmar och släkt har störst möjlighet att kunna hjälpa flickorna med sin utveckling. Få har svarat att nyckelpersonerna är deras lärare. En del av flickorna uppger däremot en kombination av familj, släkt och lärare som ett alternativ. Ingen av respondenterna väljer enbart svarsalternativen lokala politiker eller vänner. Eleverna menar utöver detta att nyckelpersonerna är en kombination av de föreslagna alternativen ”familj/släkt, lokala politiker, lärare, vänner eller övrigt svarsalternativ” och hävdar att ingen har större möjlighet än den andra. Det viktigaste är att personen i fråga verkligen älskar flickan vars utveckling skall stärkas oavsett vilken kategori personen tillhör. Vikten av nyckelpersoner som stöttar flickorna för att utvecklas går i linje med Warrington och Kiragus (2012, s.301) studie som menar att nyckelpersoner ibland fungerar som en katalysator för förändring. Nyckelpersonerna kan, med hjälp av flickorna ifråga, försöka övervinna de hinder som finns för att utvecklas.

5.1.1 UTVECKLING UTIFRÅN TEORETISKT RAMVERK

Ovanstående resultat kring hur flickorna uppfattar och upplever begreppet utveckling kommer i denna analys förstås utifrån studiens teoretiska ramverk. Utifrån teoriramen om Sachs (2006) utveckling som ekonomisk tillväxt, Sens (2002) utveckling som frihet och McEwans (2009) utveckling som kontext-specifik vilka redovisats i teorikapitlet, finns en tydlig gemensam nämnare att högstadieeleverna på Guldara och Bibi Maryam uppfattar och beskriver utveckling i likhet med Sen.

En klar minoritet, 6 flickor, fokuserar i likhet med Sachs (2006, s.21) på utveckling som ekonomisk tillväxt och nämner att landets ekonomi definierar utveckling. De menar att en ekonomisk tillväxt är grunden till utveckling och att utveckling därför innebär en god ekonomi. I enlighet med Sachs (2006, s.282), som hävdar att investeringar i humankapital och infrastruktur är essentiellt uppmärksammar även eleverna den infrastruktur som krävs för att ett land ska utvecklas genom mer resurser, fler skolor och sjukhus. Investeringarna, enligt flickorna, men också Sachs (2006, s.282), bidrar till en utveckling i landet som i förlängningen också gynnar landets befolkning med större tillgång till resurser och en bättre ekonomi, både personlig men också för landet.

Majoriteten uppfattar och beskriver dock inte infrastruktur som ett lands ekonomiska utveckling och produktivitet, utan uppmärksammar istället infrastrukturens inverkan

på individers liv som något de kan gynnas av. Flickornas svar kan därför speglas i Sen (2002, s.400-407) teori om utveckling som frihet, vilken menar att mänskliga förmågor och deras frihet måste tas i beaktning inom utvecklingsbegreppet. Sen hävdar att utvecklingen måste se till de direkta effekterna i människors liv och inte enbart till landets produktion. De direkta effekterna uppmärksammas i flickornas enkätsvar då majoriteten av flickorna ser utveckling som något de själva kan gynnas av genom utbildning, att uppfylla önskningar och bli framgångsrika. Flickorna menar därför att landets utveckling, på samma sätt som Sen, indirekt är viktig men att tonvikt fästes på individen. Flickorna belyser, likt Sen, de direkta effekterna i deras liv som en utveckling skulle möjliggöra, såsom exempelvis utbildning. De uppmärksammar, istället för infrastruktur såsom en fysisk skola som Sachs och en minoritet av flickorna, istället de resurser som skolan skapar. Flickorna ser till de böcker som finns på biblioteket, vad de kan lära sig på lektionstid i ett laboratorium och förenklingen av att ha skrivböcker i skolan. Flickorna ser därmed till de direkta effekterna och till sig själva, istället för att se det som ett lands ekonomi och utveckling med investeringar i skolor.

Det finns även indikationer i enkätsvaren på att flickorna har specifika hinder relaterade till sitt kön som flicka, vilket kan kopplas till McEwans (2009, s.255) teori om att utveckling bör ses som olika för individer och länder. Både Sen och Sachs beskriver utveckling som något som kan implementeras överallt, men för att utvecklas i den kontext och det samhälle som flickorna upplever och beskriver, behöver utvecklingen bli mer individanpassad för att främja utveckling för samtliga i befolkningen (s.107-110). Det framgår tydligt att det finns begränsningar i flickornas liv för att utvecklas, vilket tyder på utveckling behöver specificeras utifrån olika behov och bakomliggande strukturer som finns där utvecklingen skall äga rum. Tolkningsföreträde kring vad som antas vara allmänt vedertaget blir också tydlig i begreppet framgångsrik, där flickorna inte specificerar begreppets innebörd medan jag som författare automatiskt associerar begreppet med något ekonomiskt. Det gör det orätt att diskutera begreppet utifrån egna värderingar, vilket McEwan (2009, s.107-110) uppger är svårigheterna med utveckling. Begrepp såsom att vara framgångsrik kan betyda en sak i en kontext men en helt annan i en annan kontext.

5.2 BEGREPPET FRIHET UTIFRÅN FLICKORNA

Begreppet frihet kan liksom begreppet utveckling konkretiseras genom olika gemensamma nämnare i enkätsvaren: frihet för nation respektive individ, utbildning, frihet som rättighet, frihet från hot och hinder samt religion. Samtliga svars personer upplever även frihet som något positivt och önskvärt. Flickorna anser dock att frihet inte är möjligt i nuläget vilket följande citat från en 14 årig flicka vid Guldara Girls High School får exemplifiera:

*”frihet är inte möjligt där vi bor,
ingen flicka kan någonsin nå sina önskningar”.*

Förutom utförliga svar anger en del av respondenterna svar såsom ”frihet är att ha den”, vilket är så konkret det kan bli, samtidigt som det är svårt analysera i vilka avseenden det innebär, samt när flickorna upplever frihet. Resultat och analys utgår därför främst från de svar som är mer utförliga och som problematiserar begreppet.

FRIHET FÖR NATION RESPEKTIVE INDIVID

Samtliga svars personer beskriver frihet förenat till individnivå. En övervägande majoritet beskriver därför frihet som något som kan gynna svars personen och vad som bör förbättras i deras liv för att de skall ha möjlighet att uppnå frihet. Önskan att uppnå frihet för individen kan förklaras utifrån följande citat från 14 åriga högstadieflickan vid Bibi Maryam som menar att frihet innebär att vara fri som en fågel och att leva ut sitt livs fulla potential:

*”Jag kan se friheten när jag har uppnått mina önskningar, då känner jag att jag verkligen lever, inte bara lever utan jag leverlever.
Jag vill vara fri som en fågel och flyga till mina drömmar. Jag vill ha rätt till utbildning, till att leva och till att ha ägorätt till mina ägodelar.”*

Förutom tre svars personer beskriver övriga flickor frihet för individen. Det finns även flickor som också associerar frihet med fred och säkerhet i landet. En tredjedel nämner därför både frihet som något för nationen men också för individen. Det är endast tre flickor som associerar frihet endast för nationen, i övriga enkätsvar är individens frihet ständigt närvarande.

UTBILDNING

Utbildning är som tidigare nämnt starkt förenat med begreppet utveckling för respondenterna, vilket begreppet frihet också tydligt visar då majoriteten benämner just utbildning som en del av sin frihet. Ett viktigt mönster återfinns i att frihet är att vara fri att studera och att få utbildning. Ett citat som beskriver tydligt vad flickorna menar när de säger att utbildning är starkt förenat med frihet och som motiverat denna studien är ett svar från en 14 årig flicka på Guldara Girls High School:

*“Frihet och fred är heliga ord och varje människa har rätt till att leva fritt.
Vi vill ha stabilitet för våra vapen är pennor och böcker och vi kan inte bygga landet med vapen utan med bok och penna.”*

FRIHET SOM RÄTTIGHET

Ett begrepp som ofta förekommer när eleverna delger sina uppfattningar om och av frihet är begreppet rättighet. För att hitta mönster i enkätsvaren inkluderas också formuleringar förutom explicit rättighet: varje människas rätt samt att ha rätt att och rätt till. En del av flickorna beskriver rättigheter explicit såsom i första citatet medan andra elever använder begreppet underförstått som i andra citatet:

”frihet är att alla människor skall ha rättigheter och respektera varandra”.
*”Frihet enligt islam är att människan är född fri och de kan leva fria,
till exempel har de rätt att gå till skolan, universitetet och
har rätt till att gå till jobbet utan rädsla”*

Det andra ovanstående citatet belyser att rättighet för flickorna är synonymt med frihet utan att explicit benämna det. Det finns en skillnad mellan skolorna under detta avsnitt, där enbart ett fåtal individer från Guldara Girls High School använder begreppet rättighet och rätt till, medan ett tiotal elever på Bibi Maryam High School har använt sig av begreppet. Det tyder på en medvetenhet hos eleverna på Bibi Maryam och att flickorna troligtvis diskuterar frihet som en rättighet under skoltid. Eleverna är tydliga i att frihet och att ha tillgång till den bör vara alla människors rätt.

En viktig del att belysa under rättigheter är också att flickorna anser att de har rätt till att få välja president och att en rösträtt leder till större valmöjligheter och rättigheter. Detta belyses i följande citat av en 14 årig högstadiesflickas svar på frågan om frihet:

*”Frihet betyder att vara fria, det betyder att kunna leva fritt
– exempelvis kunna välja någon person och rösta fram den
personen och på så sätt kunna välja annat också.”*

FRIHET FRÅN HOT OCH HINDER

Ett stort antal elever ger tydliga indikationer och anger att de har hinder, hot, osäkerhet, förtryck eller mobbing i livet som gör att de inte uppfattar eller kan uppnå fullständig frihet i dagsläget. Det handlar om att dessa flickor blir, enligt deras definitioner, störda, rörda, mobbade och förtryckta i någon form i deras vardag och därför inte kan uppleva frihet.

Ett hinder som återkommer bland svarspersoner är den begränsade rörelsefriheten som det skapats för flickorna i deras samhälle och vardag. De menar att frihet innebär att de ska kunna gå hemifrån utan hinder, rädsla och störningsmoment. Att pojkar inte ska trakassera eller utsätta flickorna när de går till moskén, affärer och marknaden. Flickorna anser också att om det finns frihet finns det möjlighet till att gå ut fritt utanför hemmet samt ha en fritid utomhus. Bristen och/eller denna begränsade rörelsefriheten uppmärksammas av Nordberg (2010, 20september). Som nämnts i tidigare forskning och litteratur av författaren finns det flickor i Afghanistan som är förklädda till pojkar, där en ökad rörelsefrihet är en av orsakerna till förklädnaden. Nordberg menar att flickor upplever en begränsad rörelsefrihet i livet som pojkar inte upplever, vilket styrker resultatet från enkätsvaren gällande frihet till rörelse.

Ett antal respondenter anger mycket specifika önskemål såsom att ”*Frihet är att kunna gå till marknaden, köpa kläder och att inget skapar hinder för det*”. Respondenterna besvarar även ofta frågan om frihet hypotetiskt, som om friheten de beskriver inte är aktuell i nuläget. Exempel på hypotetiska svar och som kommer behandlas härnäst är:

*”Jag vill liksom pojkar vara fri och skaffa mig karriär”
”Man ska inte trampa på andras rättigheter”
”Flickor kan gå hemifrån och pojkar ska inte mobba”
”frihet är att vara fri att jobba”*

Ovanstående citat skapar tydliga indikationer på att det finns en bakomliggande önskan och tanke, att vilja vara *”fri som pojkar och erhålla en karriär”* kan i praktiken innebära att de möjligheterna inte finns. Det kan finnas bakomliggande strukturer och hinder som gör att svarspersonen inte kan vara fri, åtminstone inte i jämförelse med andra (pojkar). Citat som att frihet är att *”inte trampa på andras rättigheter”* och att *”pojkar inte ska mobba flickor”* ger också indikationer på att det i nuläget kan finnas rättigheter som *”trampas på”* och att pojkar *”mobbar”*. De respondenter som anger mycket specifika önskemål såsom att *”kunna gå till marknaden och köpa kläder utan hinder”* skapar också en tydlig bakomliggande önskan, vilket talar för att denna elev i nuläget kanske inte upplever att hon har möjligheten till att gå till marknaden men gärna skulle vilja. Att *”frihet är att vara fri att jobba”* kan också tolkas som ett tydligt önskemål och en tydlig frihet som inte upplevs i nuläget för svarspersonen.

RELIGION

Ett viktigt samband att belysa för resultatet är att ett fåtal av svarspersonerna associerar frihet med en religiös tro. Begreppet frihet anses enligt dessa flickor vara en av grundpelarna i religionen Islam. Flickorna nämner vidare att alla människor skall respektera varandra enligt profetens syn. Flickorna indikerar därför att män och kvinnor föds fria och ska ha likvärdiga förutsättningar för frihet utifrån religion, vilket påvisas i följande citat:

”varje människa bör få använda sin frihet som guden har gett oss”.

NYCKELPERSONER FÖR FRIHET

För att hjälpa och stärka svarspersonens upplevda frihet uppger samtliga elever att det finns och behövs nyckelpersoner i deras liv för att åstadkomma och förenkla känslan av frihet. Återigen är det en klar majoritet, mer än hälften, som menar att familjemedlemmar och släkt har störst möjlighet att kunna hjälpa flickorna med deras känsla av frihet och färre har svarat att nyckelpersonerna är lokala politiker eller lärare. Enbart två har svarat att vänner bidrar till att stärka varandras frihet.

Det finns en tydlig skillnad i svaren kring nyckelaktörernas roll för personens utveckling som belystes tidigare i samband med begreppet utveckling, där ingen av respondenterna anger lokala politiker. För frihet uppger däremot fem flickor att det är lokala politikernas ansvar att stärka deras frihet. Vänner anses också ha en större inverkan på elevernas frihet än på deras utveckling. Däremot anger ett flertal flickor att det är en kombination av svarsalternativen *”familj/släkt, lokala politiker, lärare, vänner eller övrigt svarsalternativ”*. I resultatet går det att se en tydlig skillnad mellan eleverna på de två skolorna då det endast är elever på Guldara Girls High School som uppmärksammar att det krävs en rättvisare och bra regering för att stärka friheten i deras liv. De menar, oberoende av varandra, att det främsta ansvaret och deras nyckelaktör för att främja friheten är staten. Återigen styrks Warrington och Kiragus studie (2012, s.301) med att det finns nyckelaktörer som kan stärka en persons frihet, på samma sätt som påvisas i avsnittet kring nyckelpersoner för flickors utveckling.

5.2.1 INSTRUMENTELLA FRIHETER

Flickornas uppfattningar och upplevelser av frihet uppmärksammar främst individens frihet och endast ett fåtal utgår från att frihet bör ses utifrån staten. Föregående analys av begreppet utveckling visar att flickornas svar speglas i Sens syn på utveckling, varför denna analys av frihet konkretiseras utifrån Sens (2002, s.10) instrumentella friheter. De instrumentella friheterna, som förklarats ingående i teorikapitlet, har som mål att hjälpa människan att agera och få större möjligheter i livet genom: politiska friheter, ekonomiska och sociala möjligheter, trygghets- och insynsgarantier.

POLITISKA FRIHETER

Den första instrumentella friheten enligt Sen (2002, s.48-57) är ”politiska friheter”, vilket i enkätsvaren innefattar både yttrandefrihet och att få delta i det politiska livet. Politiska friheter belyses tydligt i svaren då eleverna uppmärksammar sina begränsade möjligheter och ofrihet till att få rösta på vem hon vill. Eleverna menar också att valet av president leder till andra möjligheter och friheter, vilket stämmer överens med Sens synsätt. Enligt Sen (2002, s.48-57) kan valet att få rösta på valfri president göra att flickorna kan få sina sakfrågor uppmärksammade och därmed göra sina röster hörda. Genom att nationellt registrera problem såsom de hot och hinder flickorna belyser i enkätsvaren kan omfattande förändringar ske, vilket möjliggörs vid rösträtt.

Yttrandefrihet och de politiska friheterna observeras även i enkätsvaren utifrån en religionsaspekt, att de bör få tycka och tänka vad de vill. Flickorna uttrycker ingen problematik att få yttra sig vad det gäller sin religion i nuläget. Det är dock en viktig aspekt att belysa då flertalet flickor associerar frihet med religion. Flickorna belyser enbart Islam i enkätsvaren, vilket kan bero på och grunda sig i att flickorna besvarar frågan utifrån sig själva och därför inte uppmärksammar andra religioner. Det skapar dock en intressant frågeställning kring yttrandefriheten och om denna sträcker sig även till andra religioner som frihet. Frågeställningen är dessvärre svårbesvarad av svarens begränsningar. Enligt Sen (2002, s.50-55) skall dock all yttrandefrihet tillåtas och därmed få tillfälle att diskutera och debattera.

EKONOMISKA & SOCIALA MÖJLIGHETER

Den andra instrumentella friheten är ”ekonomiska möjligheter” vilket belyses på så sätt att flickorna uppmärksammar i enlighet med Sen (2002, s.25-26) att de vill och ska vara fria till att arbeta och därmed bli delaktiga i de ekonomiska aktiviteter som finns. För att det skall gå att arbeta under jämlika förhållanden, enligt Sen, krävs dock att man stärker samhällets åtgärder för människan att leva, vilket är den tredje instrumentella friheten som kallas ”sociala möjligheter”. Sociala möjligheter belyser i detta fall och även i enkätsvaren, möjligheten till utbildning, frihet från hot och hinder samt ojämställdhet. Utbildning för flickorna är starkt associerat med frihet, då flickor med känsla av frihet får möjlighet att studera. De utbildningsmöjligheter som saknas, vilket det antas göra för flickorna med hänvisning till enkätsvaren, är därmed en instrumentell frihet som behöver stärkas.

Det som blir påtagligt genom Sens (2002, s.57) instrumentella friheter är friheternas samhörighet sinsemellan. Det framgår tydligt i enkätsvaren att flickornas delaktighet i ekonomiska aktiviteter grundar sig mycket i de hinder och hot som de i dagsläget upplever. För att kunna delta i de ekonomiska möjligheterna som finns, måste därför de sociala möjligheterna och samhällets åtgärder för människan stärkas för att hinder och hot för flickor skall kunna elimineras. Aspekten klarläggs också av Sen (1990, s.434-437) i sin forskning kring de hundra miljoner saknade kvinnorna, som ämnar belysa att ekonomiska aktiviteter är mer komplext än enbart en fokusering på ekonomi. Istället måste sociala och kulturella faktorer samt regionala olikheter inkluderas för att förstå jämställdhetsproblematiken. Sen menar att kvinnor behöver arbeta utanför hemmet för att skapa större jämställdhet och menar att denna ekonomiska möjlighet möjliggörs enbart om andra aspekter såsom de sociala möjligheterna också behandlas och förstärks.

TRYGGHETS- & INSYNSGARANTIER

Den fjärde instrumentella friheten är enligt Sen (2002, s.260) ”trygghetsgarantier”, vilken belyser garantier såsom sociala skyddsnet som skall förhindra negativa effekter och konsekvenser för samhället och dess befolkning genom förebyggande åtgärder. För Sen förenas denna aspekt med ett demokratiskt system, vilket inte kan utläsas i flickornas enkätsvar. De anger dock att de vill ha fria val utan att benämna på vilket sätt. Både trygghetsgarantier och den femte instrumentella friheten, ”insynsgarantier”, vars mål är att skapa öppenhet och granskning i samhället (Sen, 2002, s.58), blir därför relativt obetydliga i enkätsvaren. Frånvaron av dessa två friheter i enkätsvaren kan bero på att den valda målgruppen, vars engagemang och deltagande i sociala skyddsnet och verksamheters öppenhet fortfarande är begränsade på grund av ålder men också på grund av kön. Trygghets- och insynsgarantier antas därför ha haft större betydelse i en annan åldersgrupp.

FRIHET SOM OFRIHET

Frånvaro av Sens fem instrumentella friheter skapar ofriheter, vilka Warrington och Kiragu (2012, s.301) belyser i sin forskning. De har undersökt de ofriheter som saknas hos flickor för att kunna utbilda sig eller har svårighet att göra det. Ofriheterna som Warrington och Kiragu benämner kan också belysas i den här studien då eleverna ger indikationer på att det i nuläget finns hinder, hot och osäkerhet som begränsar deras frihet. Hot och hinder uppmärksammas i Warrington och Kiragus studie (2012, s.306), då flickor ofta upplever mer trakasserier och större bördor än pojkar, vilket försvårar utbildning. Det bör dock påpekas och betonas att det i denna studie likt också Warrington och Kiragu enbart är flickors svar som uppmärksammas utan att synliggöra pojkars perspektiv. Denna studie ämnar därför inte påstå att flickor upplever större hinder och hot än pojkar, då pojkar också upplever svårigheter i livet. Flickorna uppmärksammar dock ofta att det är pojkar som mobbar eller utsätter flickorna för olika hinder och hot, vilket ger en indikation på att det finns ofriheter som flickor ofta upplever och som är relaterade till sitt kön som flicka, förutom de begränsningar som drabbar båda könen.

5.3 FLICKORNAS EGEN UPPLEVELSE AV SIN UTVECKLING/FRIHET OM DE ISTÄLLET VORE POJKAR

Resultat och analys från begreppen utveckling och frihet tyder på att flickorna upplever att det finns hinder för flickor att få tillgång till fullständig utveckling och frihet. Redan i första frågan kring utveckling i enkätformuläret, relaterar fyra flickor till en bristande jämställdhet. De menar att flickor generellt behöver mer och större tillgång till rättigheter för att kunna utvecklas. Även flickornas svar under frågan hur de definierar frihet belyser skillnader mellan könen i deras samhällen i Afghanistan, vilket påpekas i följande citat av en 14 årig högstadiesflicka på Bibi Maryam:

*”Jag har alltid gillat att vara en fri flicka på alla möjliga sätt,
men där vi bor är det inte möjligt för flickor att uppleva frihet.
Ingen flicka kan någonsin nå sina önskningar.
Frihet betyder att en person skall vara fri och att hänsyn
skall tas till den personens vilja och inte tvinga henne att acceptera något.”*

Ovanstående citat och flickans uppfattning och upplevelse av ojämställdhet uppmärksammas på båda skolorna, vilket tyder på en allmän upplevelse av problematiken. Hindren för flickornas utveckling och frihet tydliggörs ytterligare då alla flickor förutom fem svarar att de skulle ha nytta och större möjligheter i vardagen om de istället vore pojkar. De fem flickorna som svarar att det istället skulle begränsa och/eller inte åstadkomma någon nytta anser att båda könen har samma rättigheter, att även flickor kan uppnå vad de vill och tycker att flickor kan utföra tjänster och utvecklas som pojkar kan.

Både enkätformuläret och därmed svaren på frågorna om flickorna istället vore pojkar utgår och förstås utifrån en hypotetisk aspekt med syftet att förstå om flickorna skulle göra något annorlunda om de istället vore pojkar för en dag eller i vissa situationer i sin vardag. Nedanstående resultat av enkätsvaren förstås därmed som om flickorna fortfarande är uppfostrade, socialiserade och tänker som de i nuläget gör. Istället frågas flickorna att hypotetiskt tänka sig in hur det vore om flickorna istället vore pojkar för en dag och/eller i nuläget. Resultaten i detta avsnitt utgår därmed från denna hypotetiska aspekt på om flickorna vore pojkar och inte som att flickorna aktivt skall eller behöver förklä sig som pojkar, vilket är viktigt att poängtera. Nedan behandlas de positiva respektive negativa aspekterna om flickorna vore pojkar i följande kategorier: landnivå, jobb, utbildning, religion, att värderas högre som pojke, fri från hinder samt genusproblematik. Följande citat från en 15 årig högstadiesflicka på Bibi Maryam är ett typexempel på att det kan vara gynnande och mer fördelaktigt för flickor om de vore pojkar för att nå önskningar och känna sig lycklig:

*”Om jag hade varit en pojke så hade jag kunnat få mina önskningar
att gå i uppfyllelse och jag hade kunnat försvara mig och att lita på mig själv
och jag kunde känna mig lycklig. Om jag hade varit en pojke
så hade jag kunnat utveckla mig mer i samhället
och hade kunnat få mina rättigheter bättre än tjejer kan.”*

LANDSNIVÅ

Högstadiesflickorna anser att det vore gynnsamt om de vore pojkar för att kunna hjälpa landet och sina landsmän i Afghanistan på olika sätt som de inte kan göra som flickor. De skulle, om de vore pojkar, försvara sitt land från krig och fattigdom och därmed lösa Afghanistans problem. Flickorna anser att pojkar erhåller större respekt av samhället, vilket hade möjliggjort deras arbete för landets uppbyggnad. Flickorna skulle, om de vore pojkar, leda samhället och regeringen framåt utan hinder, vilket endast pojkar upplevs kunna göra.

JOBB

Chansen till arbete som möjliggörs vid tillfällena då flickor vore pojkar är ett tydligt resultat från enkätsvaren. Pojkar upplevs ha större möjlighet att erhålla ett jobb samt att flertalet yrken dessutom upplevs som endast tillgängliga för pojkar. Yrken som benämns som onåbara och/eller svåra för flickorna är astronaut, politiker, polis, läkare, byggnadsingenjör samt att få arbeta på kontor, offentliga myndigheter och organisationer. Flickorna upplever en orättvisa att de själva inte har rätt och möjlighet till att erhålla dessa poster och skulle därför om de istället vore pojkar, utnyttja möjligheten till att arbeta. Flickor skulle, om de vore pojkar, ha fler fördelar och möjligheter att göra karriär utanför hemmet.

UTBILDNING

Utbildning har varit ett mönster i tidigare analys av begreppen utveckling och frihet och fortsätter att så vara. Å ena sidan anser ett fåtal flickor att utbildning och möjligheten till denna uppnås både som flicka och pojke utifrån argumenten att båda könen kan studera, kämpa och hjälpa samhället då det är båda könen som ska bygga landet i framtiden. Å andra sidan menar de andra flickorna att pojkar i praktiken har mer rätt och möjlighet till utbildning, då familjer inte tillåter flickor utbildning i samma utsträckning som pojkar. Ett tydligt resultat från enkätsvaren är därför att det skulle vara mer gynnsamt om flickor vore pojkar ur utbildningssynpunkt. Det mest framträdande i denna kategori är att flickor om de vore pojkar, skulle få möjlighet till universitets- och utlandsstudier då dessa verkar svåra för just flickor att få tillgång till. Enligt enkätsvaren får pojkar bättre möjligheter att avsluta sin utbildning, studera bättre och få möjligheten att studera utomlands, varför flickorna vid dessa tillfällen skulle vilja vara pojkar.

RELIGION

Som tidigare nämnts finns ett samband mellan religiös tro och enkätsvaren, vilket är tydligt i denna fråga. De flickor som menar att det inte skulle vara fördelaktigt för flickor om de vore pojkar nämner att deras Gud och därmed religion har skapat flickor till flickor och att det är just därför en fördel att stanna i det kön som fördelats en. Koranen menar att flickor har många välsignelser, varför en minoritet anser att både flickor och pojkar har lika stor möjlighet till utveckling och frihet och därför inte ser fördelar med om flickor vore pojkar. Flickorna som anger religiösa svar på varför de inte skulle uppskatta om de vore pojkar, anser trots sin tro om lika förutsättningar att dessa inte uppfylls i praktiken vilket påvisas i följande citat:

*”Båda måste enligt Islam lära sig kunskap.
Tjejer kan också utvecklas men i dagsläget skapar pojkar hinder för tjejer”.*

De upplevda ojämställda villkoren samt att flickorna ständigt måste kämpa för att uppnå lika förutsättningar, skapar en tydlig vilja till motstånd mot ett upplevt förtryck hos de båda högstadielklasserna. Detta kan synliggöras då ingenting uppnås utan att kämpa oavsett kön, vilket påvisas i följande citat:

*”Guden har gett samma rättigheter till män och kvinnor
och om en pojke eller en flicka kämpar mycket i sitt liv kan hon eller han bli framgångsrik.
Ingenting uppnås utan att kämpa.”*

ATT VÄRDERAS HÖGRE SOM POJKE

Det finns ett tydligt tema bland enkätsvaren att det skulle vara gynnsamt för flickor om de vore pojkar, då pojkar anses ha mer resurser, respekt, möjligheter och att de värderas högre i samhället där flickorna lever. Flickorna anser att familjen värderar en pojke högre än en flicka och att familjerna ibland tillåter enbart söner att studera. Flickorna hävdar att om de vore pojkar skulle deras önskningar såsom att få studera och få respekt kunna uppfyllas. Att pojkar värderas uppmärksammas tydligt av en 13 åring på Guldara Girls High School som menar att pojkar får mer respekt och på så sätt kan nå önskningar och erhåller rättigheter:

*”pojkar kan utvecklas mycket mer och kan nå sina önskningar och
de har mer rättigheter i samhället och pappa och mamma gillar dom mer
och speciellt i vårt samhälle får pojkar mer respekt. Det finns mer resurser
och möjlighet för pojkar och allting finns tillgängligt för dom”.*

Flickorna anser därför att om de vore pojkar, skulle de kunna hjälpa till mer i och för familjen, då de upplever att pojkar kan rädda sin familj vid problem. Ett fåtal av eleverna uppmärksammar det faktum att pojkar delar föräldrarnas arv och därmed har fler rättigheter än flickor. Nästintill samtliga svars personer som beskriver familjens roll för att främja eller begränsa flickors möjlighet till utveckling och frihet är elever på Guldara Girls High School. Det kan betyda att dessa flickor antingen begränsas av sin familj i större utsträckning än flickorna vid Bibi Maryam High School, alternativt ha andra problem än familjen.

FRI FRÅN HINDER

Hälften av flickorna uttrycker explicit att om de vore pojkar skulle de vara mer fria genom att exempelvis skriva att familjen eller regeringen inte skulle skapa hinder för utbildning eller arbete. Pojkar upplevs inte ha samma hinder som flickor, vilket möjliggör chanser för utbildning och att vara framgångsrik menar flickorna. Den starkaste gemensamma nämnaren är att flickorna, om de vore pojkar skulle ha en annorlunda vardag. Trots att samtliga flickor inte är eniga i vilket syfte det skulle vara fördelaktigt att vara pojke, har samtliga svarat att det skulle vara annorlunda. Flickorna uppmärksammar att om de vore pojkar skulle de kunna gå till marknaden

och moskén, vilket speglar deras under normala omständigheter begränsade rörelsefrihet. Fritid och fysiska aktiviteter omnämns också som en viktig faktor som flickorna skulle njuta av om de vore pojkar såsom att cykla, bada, gå till gymmet, handla mat, åka bil och leka fritt utomhus med kompisar. En flicka på Guldara Girls High School uppmärksammar att om hon vore pojke för en dag skulle hon njutit av sin lånade frihet genom att skriva:

”Om jag hade varit pojke för en dag, liksom andra pojkar hade jag gått ute och njutit av min frihet, jag hade hängt ute med andra pojkar och njuta av det. Jag skulle inte gå tillbaka hem den dagen och den dagen hade varit en bra dag. Jag hade gjort massor, kunde cykla, bada mm. Men olyckligtvis kan jag inte göra dessa saker eftersom jag är en tjej.”

Om flickorna vore pojkar skulle de varit utomhus med sina kompisar och njutit av sin frihet som enbart upplevs pojkar kunna, men också att de utan hinder, rädsla och utan risk för trakasserier skulle kunna gå till universitetet, marknaden, moskén och andra ställen där flickor inte antas delta. Det är dock viktigt att poängtera hoppfullheten hos dessa flickor. De ser att de skulle gynnas om de vore pojkar men är fortfarande stolta över sig själva som flickor vilket påvisas i följande citat:

”Ifall jag var en pojke skulle jag kunna studera bättre, kunna köra, studera utomlands men nu när jag är tjej är jag stolt över mig själv.”

GENUSPROBLEMATIK

Ett genomgående tema till varför det skulle vara mer fördelaktigt om flickorna vore pojkar är att flickorna skulle kunna stå upp för kvinnors rättigheter och kunna kämpa för kvinnors utsatthet. Pojkar upplevs enligt flickorna ha större förmåga att bli lyssnad på och bli respekterad, vilket därför hade möjliggjort en kamp för kvinnors rättigheter. En flicka anser att om hon vore pojke skulle hon kunna bygga landet, då hon anser att pojkarna inte gör det i nuläget. Hon skulle kunna hjälpa till bättre samtidigt som hon aldrig skulle glömma sina systrar. En del flickor antyder också att det är på grund av detta kvinnoförtryck som flickor skulle gynnas om de vore pojkar, för att fly undan utsattheten som det innebär att vara flicka. Genusproblematiken som presenterats i detta avsnitt belyses av en 13 årig flicka i Kabul som skriver att kvinnors rättigheter behöver förstärkas för att landet skall utvecklas och för att hon skall känna sig fri:

”om jag hade varit en pojke en dag, hade jag inte en enda sekund låtit trampa på kvinnors rättigheter och hade kämpat så mycket. Jag hade inte vilat en enda sekund förrän jag hade utvecklat mitt land. När kvinnors rättigheter och mäns rättigheter skulle bli lika, skulle jag känna känt mig helt fri”.

5.3.1 OM FLICKOR VORE POJKAR

Den huvudsakliga analysen och slutsatsen från ovanstående resultat är att de flickor som besvarat enkäten på Bibi Maryam och Guldara i Afghanistan anser att det i nuläget är ojämnställt mellan könen. En klar majoritet ser det därför som fördel att födas som och/eller leva som pojke på grund av de resurser som möjliggörs för att uppnå utveckling och frihet i livet som pojke. Detta är förmodligen det viktigaste

resultatet som studien bidrar med, förutom förstås hur flickorna definierar begreppen utveckling och frihet. Resultatens analys kan konkretiseras utifrån följande fyra rubriker: större möjlighet att delta i landets ekonomiska tillväxt för pojkar, ofrihet skapar en vilja att vara pojke, större frihet för pojkar samt kultur- och kontextspecifik utveckling/frihet.

STÖRRE MÖJLIGHET ATT DELTA I LANDETS EKONOMISKA TILLVÄXT FÖR POJKAR

Flickornas vilja att hjälpa landet, dess befolkning samt viljan till att erhålla ett arbete kan förstås ur Sachs (2006, s.325) ekonomiska perspektiv då han anser att staten behöver stärka just humankapital för att få igång ekonomisk tillväxt i landet. Flickorna påpekar att de i större utsträckning skulle kunna bidra till landets uppbyggnad, då de skulle få mer respekt till att hjälpa till om de vore pojkar. Flickorna hävdar också att pojkar har större möjlighet att få arbeta och ett jobb, vilket också är en av anledningarna till att flickor ibland anser att pojkar har en fördelaktig vardag. Genom att flickorna redan nu värnar om att bygga landet och arbeta, skapas bra förutsättningar för att de vill vara delaktiga i den produktion som landet enligt Sachs behöver för att utvecklas. Sachs (2006, s.325) menar att det är statens roll att främja en ekonomisk framgång, men menar också att det i slutändan handlar om individuellt handlingstagande. Det individuella handlingstagandet kan i enkätsvaren förstås enligt Sachs som att flickorna med investeringar i humankapital är villiga att delta i landets produktion. Sachs (2006, s.21) hävdar därför att investeringar för att stärka flickor och kvinnor behöver fås till stånd vars mål är att flickor och kvinnor skall delta i produktionen, genom att indirekt stärka henne som individ. Sachs menar att länders och kulturers kulturella och religiösa seder kan begränsa kvinnors utveckling, vilket också tolkas i enkätsvaren då ett tydligt könssegregerat samhälle belyses. Sachs (2006, s.80-85) menar att det är viktigt att stärka flickor och kvinnor så att de kan bli aktiva på arbetsmarknaden, vilket också är många av enkätflickornas önskan.

OFRIHET FÖR FLICKOR SKAPAR EN VILJA ATT VARA POJKE

Sens (2002, s.57) perspektiv om utveckling som frihet kan tas i anspråk för att förstå önskan om att vilja vara pojke för att kunna bidra till att bygga samhället och arbeta, vilket grundar sig i det Sen benämner som instrumentella ofriheter. Sen menar att om en individ behöver förändras på ett ofritt sätt för att uppnå vissa mål i livet tyder det på starka ofriheter vilka måste åtgärdas för att individen i fråga skall kunna stärkas. Studien belyser att det är flickornas roll i samhället som behöver stärkas för att hon skall uppleva större frihet, istället för att hon skall behöva bli pojke för att känna respekt och delaktighet. Sens synsätt, att alla är skapade fria och har lika möjligheter går i linje med eleverna som menar att flickor är skapade som flickor av en anledning och med samma rättigheter som pojkar genom Koranen. Sen (2002, s.57) utgår inte från en religiös utgångspunkt likt flickorna utan refererar istället till de ekonomiska och sociala möjligheterna, där varje individ ska ha förmågan, vara fri och ha möjligheten att själv få delta i de ekonomiska och sociala aktiviteter som erbjuds. Aktiviteterna som uppmärksammas i enkätsvaren i den här studien handlar om att få

utbildning för att uppnå arbeten som eleverna anser är svåra och/eller onåbara som flicka i nuläget (astronaut, polis, politiker och att få arbeta på kontor och offentliga myndigheter). Sen (2002, s.25-33) menar att en förstärkning av dessa instrumentella friheter gör att samtliga individer får större frihet, vilket krävs för att flickorna skall bli delaktiga i samhället. En förstärkning inom sociala möjligheter, specifikt inom utbildning verkar enligt enkätsvaren vara det mest essentiella för att flickorna inte ska behöva tycka det är gynnsamt om flickor vore pojkar för möjligheten till kunskap.

STÖRRE FRIHET FÖR POJKAR

Flickorna i denna empiriska studie menar att de skulle kunna utföra vardagen bättre och mer annorlunda om flickor vore pojkar. De skulle göra fysiska aktiviteter såsom att cykla, handla mat och leka fritt utomhus med kompisar utan hinder. Som nämnts i tidigare forskning och litteratur av Nordberg (2010, 20september) finns det flickor i Afghanistan som är förklädda till pojkar, benämnda Bacha Posh, för att få praktiska fördelar. Enkätsvaren som belyser att flickorna vill gå till moskén, marknaden och njuta av sin frihet utan hinder, rädsla och utan risk för trakasserier återfinns också i Nordbergs anledningar till varför man förklarar sina döttrar till söner i Afghanistan. Nordberg menar vidare att anledningarna är både ekonomiska och sociala, men även på grund av överlevnad, större rörelsefrihet, arbete och frihet. Min empiriska studie styrker Nordbergs undersökning och därtill styrker Nordberg resultaten från enkätsvaren gällande frihet från hinder och hot till att ha rörelsefrihet. Om flickorna vore pojkar skulle de kunna ”*hoppa och leka utomhus*” som därmed skapar större frihet, vilket Nordberg också belyser.

En större frihet för flickorna om de istället vore pojkar appliceras också på vad Warrington och Kiragu (2012, s.306-309) undersöker bland skolflickor i Kenya. De menar att flickor i större utsträckning möter ofriheter att bli föremål för trakasserier, våld och hot under resan till och från skolan eller i skolan. Högstadieskolflickorna i Afghanistan visar också tecken på dessa ofriheter, hinder och hot om trakasserier då de beskriver att pojkar inte har samma rädsla för hot eller störningsmoment på resvägen till och från skolan. Warrington och Kiragu (2012, s.305) uppmärksammar också att flickor under utbildningsåren upplever större bördor och press i hemmet gällande hushållsarbete, vilket pojkarna inte tycks ha i samma grad. Större bördor belyses även i de afghanska skolflickornas enkätsvar, då de anser att pojkar kan vara utomhus utan problem och hinder. Utifrån enkätsvaren finns inga explicita svar på flickornas hushållsbördor, men antydningarna i enkätsvaren kan styrka Warrington och Kiragus argument att flickor upplever mer press i sin vardag än pojkar.

Warrington och Kiragu (2012, s.307) fann hos de kenyanska skolflickorna ett stort engagemang för sig själva och andra i sin omgivning. Flickorna i deras studie önskade att varje flicka skulle få utbildning och därmed tillgång till en karriär och livsmöjligheter. Engagemanget för sig själva och andra kan också påvisas hos de afghanska skolflickorna, då flickorna, om de vore pojkar, skulle försvara och kämpa för kvinnors rättigheter och utsatthet. Flickorna menar att de inte kan uppleva

fullständig frihet som flickor, då personer i deras omgivning oftast inte tillåter flickorna att erhålla den. Flickorna beskriver också en tydlig distinktion mellan könen, där pojkar främjas och är fria i vardagen och livet som flickorna anse sig åsidosättas i.

KULTUR- & KONTEXTSPECIFIK UTVECKLING/FRIHET

McEwans teori (2009, s.255) behöver också beaktas för att se till den specifika kulturen och kontexten i vilken utveckling och frihet skall äga rum. Genusproblematiken och den ojämställdhet som flickorna uppmärksammar tyder på att utveckling bör vara olika för individer och länder vilket blir tydligt i detta sammanhang. Både Sen (2002) och Sachs (2006) beskriver utveckling som något som går att implementera likvärdigt överallt i världen. McEwan (2009, s.255-258) menar däremot att utvecklingen behöver bli mer individanpassad, vilket kan tillämpas på denna studie där flickornas utveckling bör utgå från den kontext och det samhälle flickorna lever i. Det framgår tydligt att flickor och pojkar inte har samma möjligheter till utveckling och frihet i den genusproblematik flickorna uppmärksammar genom enkätsvaren, vilket tyder på att utvecklingen hos respektive högstadies flicka i respektive skola behöver specificeras utifrån olika behov och bakomliggande struktur som finns där utvecklingen skall äga rum. McEwan (2009, s.255-258) fokuserar på utveckling där kultur är en viktig grundpelare då varje människa tillhör ett samhälle och kultur som måste få styra utvecklingen. För att implementera större utvecklingsmöjligheter för flickorna i enkätstudien, vilket inte är studiens syfte men som ändå är viktigt att belysa, behöver kulturen och kontexten hos högstadies flickornas klarläggas för att uppmärksamma de bakomliggande attityder som antas diskriminera flickorna. Utan att ta flickornas och deras samhälles kultur i beaktning när en talar om utveckling, hävdar McEwan (2009, s.27-35) att en utveckling inte är möjlig utan att reproducera makthierarkier och orättvisa förhållanden.

6. DISKUSSION & SLUTSATSER

Kapitlet ämnar först i punktform berätta svaren på studiens forskningsfrågor för att sedan dra slutsatser utifrån de resultat och teoretiska ramverk som analyserats i studien. Vidare avser kapitlet belysa vad som stämmer för tidigare forskning, vad studien öppnat upp för och slutligen ger förslag till vad som återstår att undersöka kring Afghanska högstadieflickors perspektiv på utveckling och frihet.

HUR UPPFATTAR OCH UPPLEVER FLICKOR PÅ HÖGSTADIENIVÅ I AFGHANISTAN BEGREPPEN UTVECKLING OCH FRIHET?

- UTVECKLING ses på individnivå där det viktigaste faktorerna för utveckling är utbildning, att vara framgångsrik och att få uppfylla sina önskningar. Nyckelaktörer för att stärka flickans utveckling är främst familj och släkt samt människor som flickan känner sig älskad av.
- FRIHET ses ofta som något för individen samtidigt som en minoritet uppger frihet som säkerhet i landet. Den största gemensamma nämnaren för att uppnå frihet beskrivs som utbildning, men också ens rättighet, att vara fri från hot och hinder samt att frihet är ett grundkrav i Islam. Nyckelaktörerna för att stärka flickornas frihet är likt svaret för utveckling: familj och släkt. Dessutom uppmärksammas även rollen av en rättvisare regering för att erhålla större frihet.

HUR SPEGLAS FLICKORNAS UPPFATTNINGAR AV BEGREPPEN UTVECKLING OCH FRIHET I JEFFEREY SACHS, AMARTYA SENS OCH CHERYL MCEWANS TEORIER AV UTVECKLING?

- SENS (2002) teori av utveckling som frihet speglas i flickornas enkätsvar och menar att utveckling måste se till dess direkta effekter i människors liv. De direkta effekterna uppmärksammas hos flickorna, då majoriteten ser utveckling som något de själva kan gynnas av genom utbildning, att uppfylla önskningar och att bli framgångsrika. Flickorna ser därmed utveckling som de direkta effekterna i sina liv som utveckling skulle åstadkomma, istället för att se det som ett lands ekonomiska tillväxt och utveckling.
- MCEWANS (2009) avspeglas också i enkätsvaren av utveckling, då flickorna ger indikationer på att de har specifika hinder relaterade till sitt kön som flickor för att kunna utvecklas. Flickornas resonemang om hinder för enbart vissa individer i ett samhälle kan därför speglas i McEwans teori om att utveckling bör specificeras utifrån kontext och samhällen. För att utvecklas i den kontext som högstadieflickorna upplever och beskriver, behöver utvecklingen bli mer individanpassad för att främja utveckling för samtliga i befolkningen.
- SACHS (2006) teori var däremot till en begränsad användning för att förstå enkätsvaren av utveckling, då det inte finns många likheter emellan ekonomisk tillväxt och enkätsvaren i jämförelse med övriga två teorier. En minoritet av flickorna uppmärksammade dock vikten av investeringar i humankapital såsom fler skolor och sjukhus. Studiens mål var dock att arbeta med ett öppet

förhållningssätt, varför det var intressant att tillföra en ekonomisk tillväxt-teori för att inte utesluta enkätsvar som annars skulle osynliggjorts.

- SENS (2002) INSTRUMENTELLA FRIHETER diskuteras i analysen kring begreppet frihet. Detta då enkätsvaren främst uppmärksammar individens frihet, men också då flickornas tidigare svar av begreppet utveckling speglas i Sens teori. De instrumentella friheterna har som mål att hjälpa människan att få större möjligheter i livet där POLITISKA FRIHETER i enkätsvaren innefattar både yttrandefrihet och att få delta i det politiska livet. Deltagandet i det politiska livet belyses i enkätsvaren då de anger vikten av att få rösta på valfri president för att nationellt uppmärksamma problem. Yttrandefrihet och de politiska friheterna observeras också i enkätsvaren utifrån en religionsaspekt, att de bör få tycka och tänka vad de vill. De EKONOMISKA MÖJLIGHETERNA utifrån Sen belyses i enkätsvaren då flickorna uppmärksammar att de vill och ska vara fria till att arbeta och därmed bli delaktiga i de ekonomiska aktiviteter som finns. Samhällets åtgärder, de SOCIALA MÖJLIGHETERNA belyses i enkätsvaren som möjligheten till utbildning, frihet från hot och hinder samt ojämställdhet. Utbildning för flickorna är starkt associerat med frihet, då flickorna i friheten kan få möjlighet att studera. För att kunna delta i de ekonomiska möjligheterna som finns, måste därför de sociala möjligheterna stärkas för att flickornas hinder och hot skall kunna elimineras. TRYGGHETS- OCH INSYNSGARANTIER vars mål är att skapa öppenhet i samhället, är relativt små i enkätsvaren, vilket kan bero på målgruppens begränsade deltagande i skyddsnet och verksamheter på grund av deras ålder och kön.

HUR BESKRIVER FLICKORNA SINA MÖJLIGHETER ATT UPPNÅ OCH PÅVERKA EGENDEFINIERADE VIKTIGA LIVSVÄRDE I FÖRHÅLLANDE TILL POJKAR, SAMT OM DE ISTÄLLET VORE POJKAR?

- Flickorna på Bibi Maryam High School och Guldara Girls High School i Afghanistan anser att det i nuläget är ojämnställt mellan könen i deras vardag. En klar majoritet ser det därför som fördel att födas och/eller vara en pojke, då det skulle gynna och hjälpa många av flickorna att uppnå utveckling och frihet i livet.
- De egendefinierade livsvärden som skulle skapa större och bättre möjligheter för flickorna om de vore pojkar, är att de skulle kunna hjälpa landet och dess befolkning bättre och ha en ökad möjlighet för universitets- och utlandsstudier. Om flickor vore pojkar skulle de dessutom erhålla större respekt och ett större värde i samhället och hos familjen. De skulle inte heller uppleva hinder såsom en begränsad rörelsefrihet. Flickorna tar också upp en genusproblematik och menar att om de vore pojkar skulle de kämpa för kvinnors rättigheter. De uppmärksammar en religionsaspekt och menar att flickor och pojkar är lika mycket värda men att det inte ter sig så i verkligheten. Även om nästintill alla flickor ser det som gynnande att vara pojke, fann studien trots allt att flickorna är stolta över sig själva som flickor och är hoppfulla inför framtiden.

Som beskrivit i punktform speglas enkätsvaren kring utveckling och frihet främst i Sens och McEwans teori. Den tidigare forskningen och litteraturen i min studie kring pojkars gynnade ställning i samhället (Sen, 1990), begreppet Bacha Posh (Nordberg, 2010, 20september) samt utbildningens direkta och indirekta ofriheter för flickor (Warrington & Kiragu, 2012) har däremot inte explicit bekräftats eller behandlats.

Sens (1990, s.434-437) studie kring de hundra miljoner saknade kvinnorna i världen, på grund av diskriminering från flickans födsel och genom hela livet kan förstås även i min studie. Högstadiesflickorna uppmärksammar att de diskrimineras, att pojkar värderas högre samt att deras föräldrar skulle bli glada om de istället vore pojkar. Svaren påvisar ett starkt könssegregerat samhälle och vardag för flickorna. Flickorna belyser även svårigheten att erhålla ett jobb som flicka, vilket återigen speglar Sens tankar om att flickor och kvinnor måste vara aktiva på arbetsmarknaden för att skapa förändring och stärka kvinnans roll i samhället. Flickornas hinder för att erhålla ett arbete utanför hemmet kan tänkas styrka Sen, då flickorna med möjlighet till ett arbete kan komma att förändra och ge livsviktiga fördelar för kvinnor.

Nordberg (2010, 20september) berättar om de förklädda flickorna i Kabul, benämnda Bacha Posh och beskriver likt Sen ett selektivt bortval av flickor, då flickor enligt Nordberg förkläs som pojkar. Ingen flicka i min studie uppger att hon lever eller har levt som en förklädd pojke, men trots det uppmärksammas den problematik kring olikheter mellan flickor och pojkars vardag som Nordberg belyser. En avsaknad av frågetecken över enkätformulärets frågor och att ingen flicka ifrågasätter min studie kan också tyda på en förståelse av problematiken studien ämnar belysa. Nordbergs undersökning synliggörs främst i denna studie genom flickornas ökade möjlighet till rörelsefrihet, frihet från hinder och hot samt en större frihet i allmänhet som flickorna upplever om de istället vore pojkar. Flickorna anser likt Nordbergs undersökning att det skulle vara gynnsamt att vara pojke och är medvetna om pojkars mer gynnade ställning i deras vardag och samhälle.

Warrington och Kiragu (2012, s.301-309) uppmärksammar att det finns ofriheter såsom hinder, hot, bördor i hemmet och risk för trakasserier som är relaterade till just flickor, vilket tydligt påvisas även hos flickorna som besvarat enkäten i Afghanistan. De menar att hoten, bördorna och risken för trakasserier skulle reduceras eller elimineras om de istället vore pojkar, vilket skapar en tydlighet på de ofriheter som Warrington och Kiragu uppmärksammar. Utbildning är den aspekt av utveckling och frihet som Warrington och Kiragu valt att belysa, vilket också är ett viktigt genomgående tema och engagemang hos skolflickorna på Bibi Maryam High School och Guldara Girls High School i Afghanistan. Flickorna benämner utbildning som en viktig faktor både för deras individuella utveckling och frihet samt för att åstadkomma förändring i landet. Flickorna hävdar att om de vore pojkar skulle flickorna ta möjligheten till utökade studier, vilket också tydliggör svårigheten att de är flickor. Warrington och Kiragu belyser att flickorna i deras studie anser att varje

flicka skall ha möjlighet och chans till utbildning, vilket därför blir av största vikt även hos denna studies skolflickor. Flickorna menar att utbildning i form av pennor och böcker är deras vapen både för sig själva och för landet. Utbildningens genomgående tema och engagemang i min studie antas därför vara oerhört viktig, då flickorna vill ha utbildning för att kunna utvecklas och ha frihet.

REKOMMENDATIONER FÖR VIDARE STUDIER

Studien ger en bredare förståelse för hur Afghanska högstadies flickor uppfattar och upplever begreppen utveckling och frihet. Enligt det empiriska resultatet som studien belyser kan vi förutsätta att Gender Development Index (GDI) om Afghanistan år 2014 med låg jämställdhet mellan könen (UNDP, 2015a) kan appliceras och förstås även utifrån eleverna som besvarat enkäten på Bibi Maryam High School och Guldara Girls High School i Afghanistan. Min studie menar dock att dessa statistiska mätningar som belyser en hög ojämlikhet mellan könen i Afghanistan och implementeras likvärdigt i hela världen är en för lätt lösning på ett för komplext problem. Därför behövs fler perspektiv, berättelser och empiriska undersökningar innan ett lands jämställdhetsindex kan bekräftas och därmed bli dessa flickors verklighet. Återigen behöver ett maktperspektiv som McEwan (2009) förser oss med, uppmärksammas innan rangordningen av länders jämställdhet om någonsin kan fastställas. McEwan menar att en måste ta bakomliggande strukturer och kulturella seder i åtanke kring universella begrepp och måttstockar. Länder deltar inte under samma förutsättningar och möjligheter, varför det blir omöjligt att rangordna vilket land som är bäst i jämställdhet. Måttstockar såsom GDI är återigen en förstärkning av den makthierarkin som finns i världen och som McEwan vill uppmärksamma. Studien ämnar därför inte redogöra för om de statistiska mätningarna överensstämmer med mina empiriska resultat, utan vill istället belysa och uppmärksamma att det finns många bakomliggande faktorer som gör att Afghanistan anses ojämnställt och som statistiska mätningar på jämställdhet inte kan belysa utan kräver djupare studier.

Studien öppnar upp för vidare arbete kring Afghanistans flickors perspektiv på utveckling och frihet, då materialet förhoppningsvis har tagit fram värdefullt empiriskt material. För vidare studier i ämnet förespråkas ingående djupintervjuer med flickorna för att begränsa makthierarkier som kan ha infunnit sig mellan skola, kommittéer och elever, men också för att utesluta översättningsfel. I en enkät blir tolkningsutrymmet begränsat då det inte finns möjlighet för följdfrågor, vilket kan möjliggöras vid djupintervjuer. Mitt empiriska material har ämnat belysa hur flickorna uppfattar begreppen utveckling och frihet samt undersökt om flickorna anser att de har likvärdig utveckling och frihet i praktiken som pojkar eller om de styrks om de istället vore pojkar. Studien har dock inte behandlat hur flickorna vill att deras utveckling och frihet skall stärkas, utan enbart belyst begreppens definitioner. För vidare forskning är det därför av största vikt att ge en röst till flickorna och försöka förstå hur dessa flickor själva vill stärkas. Studien motiveras dock fortfarande av att det är viktigt att påbörja en diskussion i ämnet och när detta väl är gjort kan mer

djupgående undersökningar äga rum. En intressant frågeställning för vidare studier i ämnet kan vara följande:

Hur upplever skolflickor i Afghanistan att de bäst skulle stärkas inom utveckling och frihet?

Frågeställningen och vidare forskning inom området kan fortsätta belysa McEwans (2009) teori och uppmärksamma att kultur och samhället i vilken utvecklingen skall äga rum behöver inkluderas. Min studie har inte beskrivit eller specificerat den kultur i vilken flickorna faktiskt lever och därför kan vidare studier använda McEwan som teoretiskt ramverk för att utforska hur flickorna bäst anser att de skulle utvecklas i sin specifika kontext och sitt samhälle. De framtida studierna motiveras för att utöver att ge flickorna en röst, övervinna eventuella utvecklingshinder som i nuläget finns för flickornas individuella utveckling och frihet.

7. KÄLLFÖRTECKNING

7.1 SKRIFTLIGA KÄLLOR

Esiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., & Wängnerud, L. (2012). *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Nordstedts Juridik AB

Gilje, N., Grimen, H., & Andersson, S. (2007). *Samhällsvetenskapernas förutsättningar* (3. uppl. ed.). Göteborg: Daidalos.

McCracken, G. D. (1988). *The long interview*. Newbury Park, Calif: Sage.

McEwan, C. (2009). *Postcolonialism and development*. New York;London;: Routledge.

Sachs, J. (2006). *Slut på fattigdomen: Hur vi kan åstadkomma detta i vår livstid*. (D., Jönsson, C., & Studieförbundet Näringsliv och samhälle, övers.) Stockholm: SNS förlag. (originalarbete publicerat 2005)

Sen, A. (2002). *Utveckling som frihet*. Göteborg: Daidalos.

Sen, A. (1990). More Than 100 Million Women are Missing. Chari & Corbridge (Red.), *The Development Reader*, (s. 432-441). London: Routledge

Sprague, J. (2005). *Feminist methodologies for critical researchers: Bridging differences*. Walnut Creek, CA: Alta Mira Press.

7.2 NÄTBASERADE KÄLLOR

Afghanistan Ministry of Foreign Affairs. (2015). *Afghanistan's National Action Plan On UNSCR 1325-Women, Peace, and Security*. Hämtad 2016-10-27, från https://unama.unmissions.org/sites/default/files/wps-afghanistan_national_action_plan_1325_0.pdf

Nationalencyklopedin (NE). (2016). *Jämställdhet*. Hämtad 2016-12-08, från <http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/jämställdhet>

Nordberg, Jenny. (2010, 20 september). Afghan Boys Are Prized, So Girls Live the Part. *The New Yorks Times*. Hämtad 2016-04-18, från http://www.nytimes.com/2010/09/21/world/asia/21gender.html?_r=1

Regeringskansliet. (2014). *Mänskliga Rättigheter i Afghanistan 2013*. Hämtad 2016-05-15, från <http://www.manskligarattigheter.se/sv/manskliga-rattigheter-i-varlden/uds-rapporter-om-manskliga-rattigheter/asien-och-oceanien?c=Afghanistan>

UN Women. (2015). *Afghanistan*. Hämtad 2016-04-21, från <http://asiapacific.unwomen.org/en/countries/afghanistan>

UNDP, 2015a. *Human Development Report 2015 Afghanistan*. Hämtad 2016-12-08, från http://hdr.undp.org/sites/all/themes/hdr_theme/country-notes/AFG.pdf

UNDP, 2015b. *Utveckling – inte helt enkelt att mäta*. Hämtad 2016-11-17, från <http://www.millenniemaalen.nu/sa-gick-det/olika-satt-att-mata-utveckling/>

Utrikesdepartementet. (2016, 7 november). Reseinformation Afghanistan. Hämtad 2016-12-29, från <http://www.swedenabroad.com/sv-SE/Ambassader/Kabul/Reseinformation/Reseinformation-Afghanistan/>

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning: Elektronisk resurs*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Warrington, M., & Kiragu, S. (2012). "it makes more sense to educate a boy": Girls 'against the odds' in kajiado, kenya. *International Journal of Educational Development*, 32(2), 301. doi:10.1016/j.ijedudev.2011.05.004

BILAGA 1. ENKÄTFORMULÄR SVENSKA

HEJ! Jag heter Jenny Fristrand, en tjej på 23år och studerar på Göteborgs universitet, Sverige. Jag skriver en uppsats och behöver DIN hjälp att slutföra den. Detta papper är en enkätundersökning för att få personliga uppfattningar och upplevelser på begreppen utveckling och frihet. Jag skulle vara tacksam om just DU vill besvara frågorna så ärligt och utförligt som möjligt. Din medverkan är frivillig, är det en fråga du inte vill besvara, lämna den enbart tom eller förklara varför den känns jobbig. Det är ingen enkät för att se hur din kunskap i ämnet, utan vill se hur DU uppfattar begreppen – därmed finns inga fel svar. Du är anonym och **jag är tacksam för din hjälp.**

1a. Hur gammal är du? _____

1b. I vilket land bor du?

- Sverige
- Afghanistan

1c. Känner du dig som;

- Tjej
- Kille
- Både tjej och kille
- Annat: _____

1d. Vilken årskurs går du i? _____

2. Vad är "utveckling" för dig?

---

3. Hur skulle du beskriva "frihet"?

---

4. Vem har störst möjlighet att uppnå utveckling och frihet enligt dig?

- Killar
- Tjejer
- Tjejer och killar har lika stor chans

Utgå från hur du svarade på fråga 4, varför tror du att det är så? _____

---

5. Känner du att du möjlighet till utveckling och frihet i ditt liv och din vardag?
Varför/varför inte? _____
_____
_____

6. Finns det tillfällen du skulle ha nytta av att vara en kille? _____
_____
_____

7. Om NEJ på fråga 6, varför? _____
_____
_____

8. Om JA på fråga 6, vid vilka tillfällen? _____
_____
_____

9. Ifall du fick vara kille för en dag, hur skulle du känna och vad skulle du göra
annorlunda jämfört med en vanlig dag? _____
_____
_____

10. Tror du att tjejer ibland skulle tycka det var bättre att vara kille och i sådana fall
varför? _____
_____
_____

11. Vilka tror du skulle kunna hjälpa dig att stärka din utveckling?

- Familj/Släkt
- Lokala politiker
- Lärare
- Vänner
- Annan: _____

12. Vilka tror du skulle kunna hjälpa dig att stärka din frihet?

- Familj/Släkt
- Lokala politiker
- Lärare
- Vänner
- Annan: _____

BILAGA 2. ENKÄTFORMULÄR DARI

سلام! اسم من جینی فریستراند است، یک دختر ۲۳ ساله و در دانشگاه گوتنبرگ سوید تحصیل میکنم. من در حال نوشتن یک مقاله هستم و نیاز به کمک شما برای تکمیل شدن این کار دارم. این مقاله یک بررسی برای بدست آوردن دیدگاه شخصی و تجربیات شخصی شما در مورد لغت آزادی و پیشرفت است. من بسیار سپاسگزار خواهم بود اگر شما به این سوالات صادقانه و بطور کامل جواب بدهید. مشارکت شما به طور داوطلبانه است. اگر سوالی است که شما مایل نیستید که به آن جواب بدهید خالی بگذارید یا توضیح بدهید که چرا به آن جواب ندادید. این نظر سنجی در باره اطلاعات شما در مورد آزادی و پیشرفت نیست، من میخواهم بدانم که شما چگونه لغت آزادی و پیشرفت را احساس میکنید در نتیجه هیچ جواب اشتباهی وجود ندارد. شما ناشناس هستید و من سپاسگزار هستم از کمک شما.

الف. چند سال دارید؟ _____

اب. در کدام کشور زندگی میکنید؟

افغانستان

سوید

ات. خود را مثل یک دختر احساس میکنید یا پسر؟

دختر

پسر

هم پسر و دختر

غیره _____

اث. در کلاس چندم تحصیل می کنید؟ _____

۲. معنی "پیشرفت" برای شما چیست؟
_____
_____
_____

۳. چگونه "آزادی" را توصیف میکنید؟
_____
_____
_____

۴. از نظر شما چه کسی امکانات بیشتری برای رسیدن به آزادی و پیشرفت دارد؟

پسرها

دخترها

دختران و پسران به یک اندازه

راجع به جواب شما در سوال ۴. چرا فکر میکنید که این چنین است؟
_____
_____
_____

۵. آیا شما احساس میکنید که فرصت برای آزادی و پیشرفت در زندگی خود دارید؟
_____
_____
_____

۶. مواقعی وجود دارد که شرایط بیشتر به نفع شما می‌شد اگر شما پسر بودید؟

---

۷. اگر جواب شما در سوال ۶ نه است، چرا؟

---

۸. اگر جواب شما در سوال ۶ بله است، در کدام موقعیتها؟

---

۹. اگر شما برای یک روز پسر بودید، چه احساسی داشتید و چه کارهایی متفاوت را انجام میدادید در مقایسه با یک روز عادی.

---

۱۰. آیا شما فکر میکنید که دختران بعضی وقتها دوست دارند که یک پسر باشند، چرا؟

---

۱۱. فکر میکنید چه کسی از اطرافیان شما کمکتان خواهد کرد که در زندگی خود پیشرفت‌های زیادی داشته باشید؟

- خانواده/بستگان
- سیاستمداران محلی
- معلمان
- دوستان
- دیگران

_____

۱۲. فکر میکنید چه کسی شمارا کمک خواهد کرد که شما در زندگیتان آزادی‌های بیشتری داشته باشید؟

- خانواده/بستگان
- سیاستمداران محلی
- معلمان
- دوستان
- دیگران

_____

BILAGA 3. FRÅGEFORMULÄR FÖR RESPEKTIVE KONTEXT OM SKOLAN:

1. Vad heter skolan och var är den belägen?
2. Ungefär hur många elever går på skolan? Vilka årskurser och åldrar har skolan?
3. Beskriv skolans arkitektur och standard; Storlek: liten/stor? Vad är den byggd av: betong/plåt/trä/sten? Hur många klassrum finns ungefär? Hur många är det i varje klass ungefär?
4. Är skolan privat eller allmän? Är skolan kostnadsfri och gratis för eleverna? Vad behöver eleverna själva betala; skoluniform, böcker, skolmaterial och skolavgift?

OM ELEVER & FAMILJ

5. Vilka går på skolan, är det majoritet rika/medelklass och/eller personer som får bidrag till skoluniform och avgifter osv?
6. Hur är skolan i förhållande till staden/distriktet? Varför väljer föräldrar/barn just den här skolan? Beror det på att skolan är bra och har status; och/eller för att det är den enda familjen har råd med?
7. Beskriv majoriteten av elevernas bakgrund: Vilka är eleverna som går på skolan? Hur bor eleverna oftast? Vad finns det för försörjningsmöjligheter i närheten, det vill säga; hur livnär sig föräldrarna och sin familj? Är föräldrar positivt inställda till att eleverna skall gå i skolan och hur är relationen mellan föräldrar och eleverna?

DIN ROLL

8. Hur länge har du haft kontakt med denna skola?
9. Vilken är din roll på eller till skolan?
10. Hur upplever du skolan? Är atmosfären välkomnande/öppen/stängd/vänskaplig?
11. Vet du hur enkäten mottogs av eleverna? Sa läraren/eleverna något till dig om svårighetsgrad osv? Hur förhöll sig läraren/skolan till enkäten?
12. Vet du vem som delade ut enkäten; man/kvinna? Vad vet du om relationen mellan den lärare som delade ut enkäten och eleverna? Hur är stämningen i klassrummen oftast, är det okej att prata om genus, demokrati och frihet i detta klassrum och med denna lärare?

MEDVETENHET AV ELEVERNA

13. Upplever du att eleverna på skolan är medvetna och är pålästa om de problem som finns i världen och/eller sitt eget samhälle/stad?
14. Upplever du att tjejerna integreras med killar, antingen i skolan eller på fritid? Varför väljer föräldrar/elever att placeras på en flickskola istället för att integreras med killar, finns någon specifik anledning till detta? Hur upplever du elevernas relation till killar/män är?
15. Finns det något annat som du känner att jag bör känna till om staden/samhället/skolan/flickorna eller som kan påverka undersökningen på något sätt?

PS, får jag nämna skolan och dig vid namn in min uppsats? Det är helt okej om det inte är okej, men vill ändå fråga! Tack!